

ACCIÓ,
FE I
INSPIRACIÓ

Salillum

5€

ACO
ACCIÓ
CATÒLICA
OBRERA

09

primavera-estiu2m19

Entrevista a

Jordi Armadans,

activista per la pau

«És un gran
error

associar la
política de
seguretat a
tenir moltes
armes»

Doncs sí, monsenyor, el que li comento ve directament de dalt. Monsenyor Maradiaga ens ha demanat que fem una proposta al Sant Pare i la resta del C6 sobre un possible nou Dicasteri per a la Dona. Pel que sembla, consideren que cal que la Santa Mare Església faci un *aggiornamento* respecte al paper de la dona en el seu si. Els temps canvien, la societat avança, i la Santa Mare Església, que és femenina, també ho ha de fer. Hem llegit tot el que s'ha escrit sobre la Verge Maria, ja que Sant Joan Pau II va deixar clar en la seva *Mulieres Dignitatem* que tot el que l'Església digués sobre la dona havia de fonamentar-se sobre la imatge de la mare de Nostre Senyor.

I després
presideixi,
anys al
mateix.
crearia un
secretaria
poden tenir
l'esposa
Montagnoli,

d'aquest estudi profund de més de tres anys, hem decidit anomenar-lo **Pontifici Consell per a la Dona** i que el lògicament, el **cardenal Luigi Vignato**, que ha estat consultor sobre temes de matrimoni durant més de vint Pontifici Consell pels Laics. Els Secretari i Subsecretaris del dicasteri creiem que hauria de proposar-los ell Però l'estructura bàsica del dicasteri hauria de tenir tres branques: culte, servei i vocació. Es

Comitè sobre el paper de la dona en els sagraments, especialment en l'eucaristia. Per a la d'aquest comitè estem pensant en una dona laica. Si, no s'esveri, avui dia a la Cúria també hi un paper important els laics. Si no per a què estem plantejant tot això? Hem pensat en del senyor Andrea Rizzo, que treballa als museus vaticans, la **senyora Maria Teresa** mare de sis fills i àvia ja de tres néts meravellosos. La senyora Montagnoli ha fet molts cursos de lectura de monicions eucarístiques en temples barrocs mal insonoritzats i ha estat catequista molts anys a la parròquia de Sant Llätzer al seu poble. El Comitè hauria d'aprofundir en el paper de la dona en la neteja dels temples, l'ornamentació floral dels presbiteris, la direcció de cants durant el culte, l'ordenació acurada dels fidels que participen en l'ofertori, etc. També caldria un **Comitè sobre el paper de la dona en tasques de servei**, coses més profanes però també indispensables per al bon funcionament de la Santa Mare Església, com pot ser el fer de cuinera per a sacerdots o en monestirs, o com pot ser el tenir cura de les porteries d'escoles catòliques. Per coordinar aquest comitè hem pensat en la **germana Adalia Gretch**, la monja que es va ocupar de la neteja de les sabates de Benet XVI, de les Esclaves del Sagrat Cor de Maria. És una noia alemanya que mai fa problema de res. Finalment, caldria un tercer comitè, el **Comitè sobre la vida religiosa femenina**. Encara que ha fet recentment noranta-set anys, proposarem que en faci de secretària a la belga sor Nativité Fortabat, que té més de setanta anys d'experiència en el tema. Aquest comitè estudiarà quines millores cal aplicar per despertar vocacions als convents (de clausura o no), i en altres formes de vida monacal femenina. Bé, i aquesta és a gran trets la idea. Com ho veu, monsenyor? Creu que aquesta proposta va en la línia de l'Església que vol impulsar el Papa?

Comitè sobre el paper de la dona en tasques de servei, coses més profanes però també indispensables per al bon funcionament de la Santa Mare Església, com pot ser el fer de cuinera per a sacerdots o en monestirs, o com pot ser el tenir cura de les porteries d'escoles catòliques. Per coordinar aquest comitè hem pensat en la **germana Adalia Gretch**, la monja que es va ocupar de la neteja de les sabates de Benet XVI, de les Esclaves del Sagrat Cor de Maria. És una noia alemanya que mai fa problema de res. Finalment, caldria un tercer comitè, el **Comitè sobre la vida religiosa femenina**. Encara que ha fet recentment noranta-set anys, proposarem que en faci de secretària a la belga sor Nativité Fortabat, que té més de setanta anys d'experiència en el tema. Aquest comitè estudiarà quines millores cal aplicar per despertar vocacions als convents (de clausura o no), i en altres formes de vida monacal femenina. Bé, i aquesta és a gran trets la idea. Com ho veu, monsenyor?

SUMARI SALILLUM 9

3 - EDITORIAL | **EL FUTUR DEL TREBALL PASSA PER UN NOU CONTRACTE SOCIAL**

4 - ENS HI ENDINSEM | **TREBALLAR EN EL CAMP SOCIAL DES DE LA PRECARIETAT**

10 - TRIBUNA A PEU PLA | **ACOMPANYAR LA PRECARIETAT: APUNTS AL SAGRAMENT DE LA IMPOTÈNCIA COMPARTIDA**

12 - INSPIRACIÓ | **ENTREVISTA A JORDI ARMADANS**

18 - COMPARTINT ACO | **A PROP DE LES CÀRITAS QUE TREPITGEN TERRITORI**

22 - INTERNACIONAL | **JOSEP FRIGOLA: «VAL LA PENA SER I COMPARTIR EL QUE ETS»**

24 - DOSSIER | **DONA I ESGLÉSIA**

32 - L'EVANGELI ÉS VIDA | **PORTANT OLOR D'EVANGELI AL MÓN OBRER**

34 - L'ESGLÉSIA ES MULLA | **AL COSTAT DE LES PERSONES I ELS INFANTS**

36 - GERMANS EN CAMÍ | **VEL GERMÀ CARLES, EL GERMÀ UNIVERSAL**

40 - ALTERECONOMIA | **UNA ALTRA RESTAURACIÓ JA EXISTEIX**

N. 9

REVISTA D'ACCIÓ, FE I INSPIRACIÓ

PRIMAVERA-ESTIU 2019, 5 €

Salillum és una publicació semestral d'Acció Catòlica Obrera que informa sobre temes vinculats amb l'Església de Jesús i el món del treball i que es distribueix entre la militància, simpatitzants i subscriptors. L'opinió d'ACO la trobareu a l'editorial, la resta d'opinions seran responsabilitat de les persones entrevistades o autors dels articles.

Editor: Acció Catòlica Obrera.
C/ Tapioles, 10. 08005 Barcelona.
T. 93 505 86 86. www.acocat.org.

Consell de redacció: Elvira Aliaga, Joan Francesc Cànovas, Quim Cervera, Ton Clapés, Montse Forcadell, Joan Manel Mayordomo, Joan Andreu Parra

Consell editorial: Fina Faidella, Sonia Herrera, Josep Pascual, Mercè Solé, Xavier Such

Col·laboradors: Maria Antònia Bogónez, Josep Maria Fisa, Rosaura de Jesús, Jorge Pérez Boleas, Olivia Ortega, Júlia Perera

Rúbrica: José Luis Segovia Bernabé

Fotografia portada: Joan Andreu Parra

Fotografia contraportada: Ramon Ribera Mariné

Fotografies: Mingo Venero

Il·lustració: Natxy Flores

Correcció lingüística: Josep Pascual

Traducció: Helena Antó, Ignasi del Blanco, Ramon Porti, Conxi Yuste

Disseny original: David González

Maquetació: Enric Vidal

Impressió: Cevagraf, sccl

Dipòsit legal: B1782-2015

ISSN: 2385-5762

ACCIÓ CATÒLICA OBRERA

C/ Tapioles, 10 08004 Barcelona
T 93 505 86 86 www.acocat.org

Amb el suport de:

El futur del treball passa per un nou contracte social

L'Organització Internacional del Treball (OIT) celebra enguany els 100 anys de la seva fundació, que es va esdevenir en el marc del Tractat de Versalles, quan es va certificar el final de la Primera Guerra Mundial. En el context d'aquest centenari, l'agència del treball de Nacions Unides ha publicat l'informe *Treballar per a un futur més prometedor*, en què es fa una anàlisi profunda sobre el futur del treball amb l'esguard posat a afermar les bases per assolir la justícia social en el segle XXI.

El món del treball s'enfronta a canvis de calat fruit de la quarta revolució industrial, que ja és aquí: la digitalització i la robotització de les ocupacions, l'acceleració de la globalització, la intel·ligència artificial o la urgència de la transició ecològica, són alguns aspectes que estan transformant el treball tal com el teníem entès fins ara. Fins al punt que, segons alguns analistes, el 75% de les feines del futur no es coneixen.

Alguns autors, com l'historiador Yuval Noah Harari, autor d'*Homo Deus*, anticipen que caminem cap a l'augment d'excedents de treballadors que difícilment podran encaixar dins d'aquest nou capitalisme tecnològic. I, mentre això no arriba, alguns analistes asseguren que, de moment, surt més a compte precaritzar la feina, que digitalitzar. Alguns governs (estatals i locals) ja estan experimentant amb la resposta política a aquest atur i empobriment dels treballadors amb fórmules com la Renda Bàsica de Ciutadania, que contribueixi a repartir per a tothom el benefici que s'està generant. Malgrat que la prioritat hauria de ser un treball decent i sostenible per a tothom, ja que, com veiem a la Doctrina Social de l'Església, el treball ens ungeix de dignitat (més que una *renda* per a tots, val més el *treball* per a tots).

Certament, és interessant recuperar alguna reflexió que trobem a l'encíclica ecològica del papa Francesc: «Simplement es tracta de redefinir el progrés. Un desenvolupament tecnològic i econòmic que no deixa un món millor i una qualitat de vida integralment superior no pot considerar-se progrés» (*Laudato si'*, 194). I també la necessitat de, tal com diu Jordi Pigem a *Àngels i robots. La interioritat humana en la societat hipertecnològica* (Viena Edicions, 2017), «superar l'economicisme, la tendència a tractar la realitat primordialment en termes econòmics».

Per això és important, tal com diu l'informe de l'OIT esmentat, que els governs i els representants dels ocupadors i dels treballadors, «revitalitzin el contracte social que assegurí als treballadors una participació justa en el progrés econòmic, el respecte dels seus drets i la protecció dels riscos als quals s'exposen a canvi de la seva contribució constant a l'economia». Sense oblidar que, en una economia cada vegada més intensiva en capital, cal «reequilibrar els impostos que es pagaran entre capital i treball i registrar millor el valor afegit generat pels robots, així com les transaccions sobre actius intangibles, informació i dades» (del document *Configurant el futur del treball*, de la Comissió de Conferències Episcopals de la Unió Europea).

Es tracta d'encaminar-nos cap a un món del treball decent, sostenible i participatiu per a tots.

La redacció d'aquest número s'ha tancat el 10 de maig del 2019.

Ets lliure de compartir i adaptar els continguts de Salillum (llevat que indiquem el contrari) indicant l'autor i la procedència i distribuint-lo amb una llicència igual que aquesta. No es permet un ús comercial de l'obra original ni de les possibles obres derivades. Llicència de Creative Commons Reconeixement - No Comercial - Compartir Igual (by-nc-sa).

TREBALLAR EN EL CAMP SOCIAL DES DE LA PRECARIETAT

EL COMPROMÍS DELS I LES PROFESSIONALS QUE TREBALLEN AMB LES PERSONES MÉS VULNERABLES

Per Elvira Aliaga / Fotos: Centre Sant Jaume, Mingo Venero i SaliLLum

Els últims anys, la major part dels treballadors i treballadores han patit directament els efectes de la crisi econòmica, i les conseqüències han impactat de forma molt dura en els i les professionals de l'àmbit social. D'una banda, és un col·lectiu que desenvolupa les seves tasques en contextos d'una complexitat creixent, assumint l'atenció d'amplis sectors de la població que, cada vegada en major nombre, se situa en l'exclusió. I, d'altra banda, aquests mateixos professionals pateixen les conseqüències d'una crisi que ha vingut per quedar-se, amb retallades, escassetat de recursos i precarització laboral dels seus propis llocs de treball. Mai com fins ara s'havia pogut comprovar que professionals qualificats o amb estudis universitaris, que aconseguen inserir-se al mercat laboral dins del seu àmbit formatiu, assumeixen contractes que els situen en els límits de la pobresa econòmica. I, en massa ocasions, aquesta realitat la trobem en treballs del camp social.

Aquest panorama xoca de ple amb l'evidència que, si hi hagués una aturada general en l'atenció als col·lectius més vulnerables, la nostra societat tindria un col·lapse. Des dels equips de serveis socials fins als programes que realitzen entitats del sector

no lucratiu, s'està fent una contenció que saltaria pels aires si els seus professionals desistissin de l'enorme nivell d'implicació i dedicació que tenen. I, no només això, és que el treball d'ajudar, tenir cura, acompanyar, enfortir i donar poder a les persones

és transformador, contribueix a construir un món millor per a tothom.

Si hi hagués una aturada general en l'atenció als col·lectius més vulnerables, la nostra societat tindria un col·lapse

Els i les professionals que treballen per als sectors més vulnerables de la societat ho fan des d'aquest convenciment i amb una gran vocació. Hem volgut recollir els testimonis de persones amb aquest perfil que, des de la seva experiència, ens expliquen la situació en què es desenvolupen els treballs socials avui dia, les causes de la precarietat i alguns temes que s'haurien d'abordar per millorar.

Activitats amb menors del Centre Sant Jaume, al barri del Gorg de Badalona.

Serveis socials d'administracions locals: De l'assistencialisme al compliment dels drets socials

Una visió des de l'Administració Pública és la d'Anna Lara, que treballa als Serveis Socials de l'Ajuntament de Badalona i és militant de l'ACO. L'Anna forma part del grup d'uns setanta professionals que atenen persones en situació de vulnerabilitat d'aquest municipi de més de 200.000 habitants. El 2017 van ser ateses 19.000 persones.

En l'àmbit de les administracions, les condicions laborals són millors que en el sector privat pel que fa a salaris, horaris, etc., ja que estan regulats per convenis col·lectius més favorables. En aquests últims anys, el que ha endurit les condicions de treball en els serveis socials dels ajuntaments és, sobretot, l'empobriment

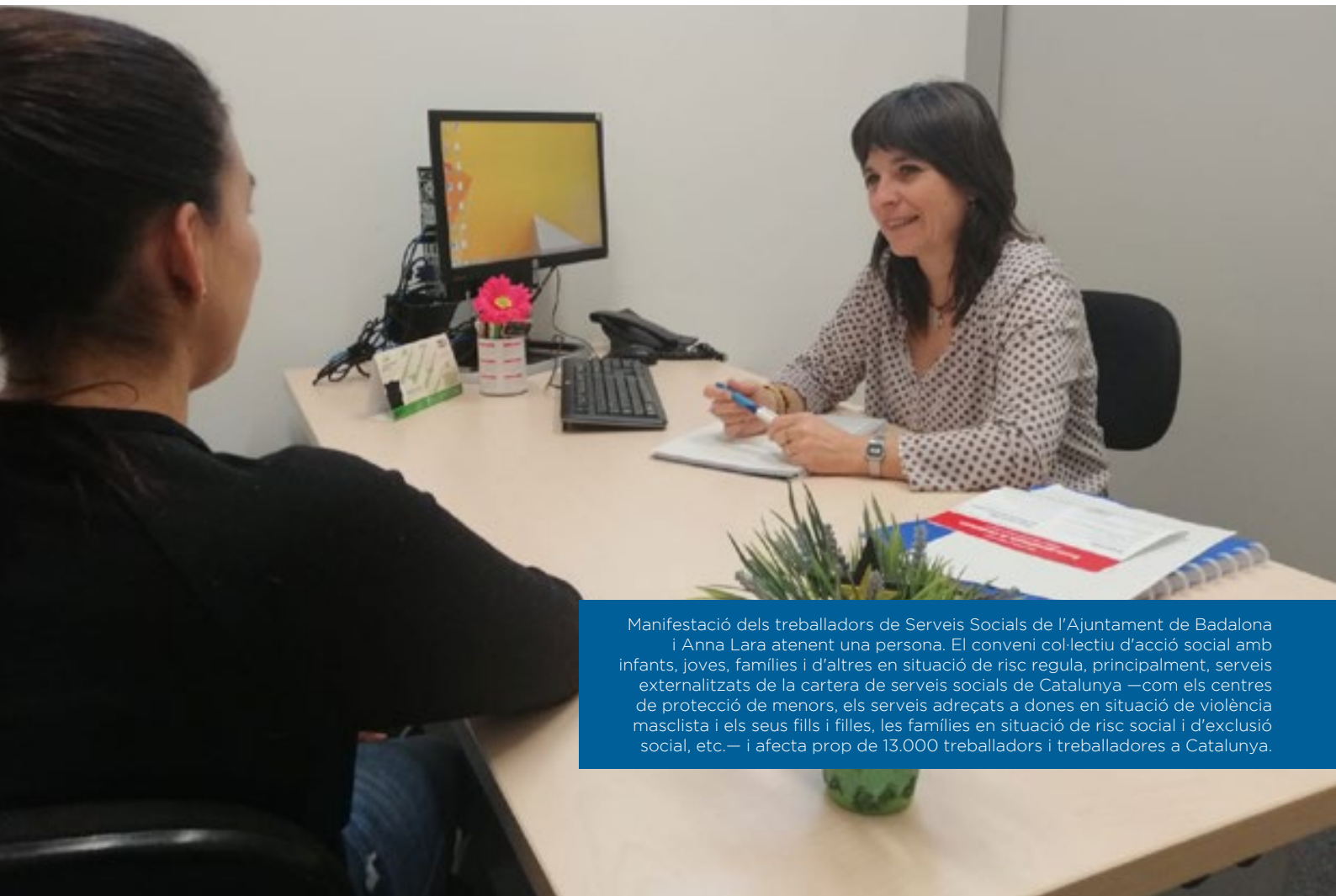
de grans capes de la societat originat per les retallades en els serveis públics bàsics i per la precarització del mercat laboral.

Actualment els serveis socials estan desbordats perquè cada vegada hi ha més sectors de la població que queden exclosos del sistema (laboral, educatiu, cultural...). Tenir una feina avui no garanteix poder tenir unes condicions dignes de vida, ja que proliferen les ocupacions precàries que creen cada vegada més treballadors i treballadores pobres. I això porta que haguem d'assumir demandes o accions que haurien de ser ateses per altres departaments. Un parell d'exemples: Si la reforma laboral es tradueix en contractes precaris, la persona treballadora pobre es dirigeix a serveis socials per demanar suport econòmic amb el qual cobrir les necessitats bàsiques. Si el sistema sanitari redueix prestacions —com encarrir

medicaments o reduir transports sanitaris— ens deriven casos que necessiten ajudes per cobrir aquests dèficits.

Anna Lara: «Patim una sobrecàrrega que es tradueix moltes vegades a haver de gestionar la pròpia frustració i impotència davant les realitats que hem d'atendre»

Un altre aspecte a destacar és l'excés de burocratització en la pràctica del treball social que acaba imposant un model "tramitador i gestor", que impedeix dedicar més temps a l'atenció a les persones, a les seves necessitats

Manifestació dels treballadors de Serveis Socials de l'Ajuntament de Badalona i Anna Lara atenent una persona. El conveni col·lectiu d'acció social amb infants, joves, famílies i d'altres en situació de risc regula, principalment, serveis externalitzats de la cartera de serveis socials de Catalunya —com els centres de protecció de menors, els serveis adreçats a dones en situació de violència masclista i els seus fills i filles, les famílies en situació de risc social i d'exclusió social, etc.— i afecta prop de 13.000 treballadors i treballadores a Catalunya.

psicosocials, relacionals o educatives. Els nostres serveis també han tingut retallades i patim una sobrecàrrega que es tradueix moltes vegades a haver de gestionar la pròpia frustració i impotència davant les realitats que hem d'atendre.

Aquest mai ha estat un sector molt valorat ni dotat de recursos. Les persones vulnerables o "no productives" no són prioritàries per a l'economia. A més, el sistema de valors patriarcal en què vivim ha adjudicat a les dones la cura de la gent gran, de la infància i de les persones dependents, sense que aquestes tasques hagin estat ni remunerades, ni reconegudes socialment. Per tant, quan van començar a professionalitzar-se les cures es va fer des de la situació de no valorar aquest tipus de treballs, donant lloc a convenis col·lectius pitjors que en altres sectors, inestabilitat laboral, etc.

Per poder revertir aquesta situació cal abordar urgentment el problema de l'habitatge i l'ocupació, així com generar polítiques d'inclusió i convivència relacionades amb la immigració. A més, cal definir les polítiques socials recuperant la perspectiva dels drets socials,

per superar el paradigma de l'assistencialisme cronificat. I, com a propostes més concretes, alguns dels temes urgents que s'han de tractar són l'ampliació de la cartera de recursos socials per a la infància, les persones amb necessitats especials i grans, la definició de competències i d'àmbits de treball del nostre sector, i la garantia del compliment de les ràtios de professionals que descriu la Llei de Serveis Socials.

Els i les professionals hem de reivindicar uns serveis socials dignes. El 2018 vam posar en marxa a l'Ajuntament de Badalona una campanya reivindicativa que va arribar fins al Ple municipal. Va ser un exemple d'unitat del col·lectiu de treballadors i treballadores socials, lluitant per millorar els serveis en benefici de les persones que atenem.

Treball social en entitats no lucratives: Treballar amb esperança per contribuir a la transformació social

Montse García es dedica des de fa més de vint-i-cinc anys al sector social, actualment a

Càritas diocesana de Barcelona, i també milita a l'ACO. Les motivacions que la van portar a ser treballadora social són similars a les de moltes de les persones que treballen en aquest àmbit: el desig de transformar el món, buscar la justícia, el compromís amb la realitat del seu entorn. Tot això unit als valors transmesos per la seva família i també per la JOC.

La societat no té una idea clara del que fan els agents socials, a més, és un àmbit en el qual gairebé tothom es creu amb dret a intervenir. Això passa pel poc reconeixement que hi ha de la feina que es realitza i és que, tot i que atenem directament les persones, moltes en situació de vulnerabilitat, se'ns valora poc, tant laboralment com professionalment. Les nostres condicions haurien d'estar almenys equiparades a les dels treballadors i treballadores de les administracions públiques.

Això s'explica, en bona mesura, perquè són professions feminitzades, per tant, pitjor valorades, com tots els àmbits de la societat que han estat portats per dones al llarg de la història. Un altre motiu és la gran

La visió des d'una entitat social: Persones que acompanyem persones, aquesta és la clau i la riquesa del sector

L'equip del Centre Sant Jaume acompanya els processos socioeducatius de joves en situació de vulnerabilitat o risc d'exclusió. L'entitat està situada al barri del Gorg, a Badalona. El director és Grau Usseti, un antropòleg i educador social que es va vincular al centre l'any 2006 portant un grup de joves. La seva trajectòria i experiència reflecteixen el gran compromís que hi ha assumit.

dependència que tenen les entitats de les subvencions, ja que les administracions externalitzen els serveis públics i no assumeixen els costos necessaris perquè es puguin desenvolupar en bones condicions.

Montse García: «El que més costa és que ens organitzem per reivindicar millors condicions laborals i professionals del nostre mateix sector»

En aquest àmbit la vocació dels i les professionals és un factor fonamental, fet que sovint juga en contra nostre. Davant la manca de recursos, la implicació és enorme. Suplim les mancances del sistema i això repercuteix en la nostra salut. A més del sentiment de frustració que genera no poder oferir tot allò que una persona o família necessita per poder tirar endavant.

Davant d'aquesta situació veiem que molts treballadors i treballadores socials estan implicats en plataformes que lluiten per la defensa de serveis

públics i altres causes dirigides al bé comú. Encara que el que més costa és que ens organitzem per reivindicar millors condicions laborals i professionals del nostre propi sector. Cal reconèixer la tasca que duen a terme els qui estan implicats en el Col·legi Oficial de Treballadors i Treballadores Socials, en els sindicats o en els comitès d'empresa. La meua experiència des de fa quatre anys al comitè d'empresa de Càritas és molt positiva. He trobat un espai d'anàlisi, reflexió i debat que ens permet conèixer més a fons el nostre lloc de treball, formar-nos com a delegats sindicals, negociar convenis i posar tot aquest esforç al servei de les persones que atenem.

Les solucions a tots aquests problemes que veiem i vivim passen per posar al centre la persona, i no el mercat, els diners o el poder, perquè els serveis socials són l'evidència del fracàs d'una societat que no és capaç d'oferir igualtat d'oportunitats, cures i atenció als que més ho necessiten. Com responem a aquestes necessitats ens diu quin tipus de societat som.

Ens toca seguir treballant i lluitant amb esperança allà on som per contribuir a la transformació d'aquesta societat.

Grau Usseti: «En la situació de precarietat de moltes persones que treballen en l'àmbit social és determinant la infradotació de recursos per part de les administracions públiques»

La intervenció i l'acompanyament a col·lectius en situació de risc té una llarga trajectòria, però la seva professionalització és relativament recent, raó per la qual queden àmbits per desenvolupar i millorar. Petites i grans entitats del sector social han transitat des del voluntariat a la professionalització i això necessita un increment en la dotació dels recursos. El problema és que la societat segueix veient aquest sector com un espai de beneficència i no de transformació real, un sector que ha de conformar-se amb les engrunes que sobren. En el moment en què es valori que la inversió en aquest sector es reflecteix en la productivitat i en

la riquesa que genera la població a la qual atenem preventivament, hi haurà un canvi de visió cultural i, segurament, canvis en l'assignació de recursos.

En els últims anys, els principals desajustos que ha patit el sector social tenen relació amb:

- El creixement de les entitats i la competència entre elles (pels escassos recursos que ofereix l'Administració, per la presència en diferents territoris);
- La infradotació de recursos per part de l'Administració;
- La transformació dels mètodes de gestió de les subvencions i les convocatòries que exigeixen una estructura que moltes entitats no poden assumir;
- La tramitació d'alguns serveis públics a partir de convocatòries que reconeixen en la rebaixa del preu de licitació l'element gairebé definitori per a l'assignació (sostenible en moltes ocasions només per grans organitzacions);
- La gran desigualtat de condicions econòmiques per als treballadors i treballadores, entre els que treballen en una Administració i els que estan en empreses o entitats.

La situació de precarietat en què es troben moltes persones que treballen en l'àmbit social té a veure directament amb tot el referit, i n'és determinant la infradotació de recursos per part de les administracions públiques. Tal com reconeixia la Confederació d'Entitats Catalanes d'Acció Social, «si bé les partides pressupostàries destinades al sistema de serveis socials s'han vist incrementades (...), fa deu anys que els preus públics per a la provisió d'aquests serveis no s'han vist correspostos amb el finançament dels mateixos serveis. Per exemple, l'IPC català acumulat en l'última dècada ascendeix al 15,9%.» I aquests termes estrictament econòmics comporten, a més, altres precarietats com són la pèrdua de la qualitat en la intervenció dels projectes, atès que no es poden garantir equips estables, jornades laborals completes, salaris dignes, etc.

Organitzacions com la nostra intentem cobrir aquestes dificultats destinant bona part dels recursos propis a aconseguir més recursos (buscant donants i diversificant les fonts de finançament), millorant les estructures per a ser més eficients i eficaces i, sobretot, comptant amb el gran compromís i fidelitat de l'equip, ja siguin professionals o persones voluntàries.

En la línia de treballar per millorar les condicions és important que tant l'Administració pública com les entitats puguin fer una previsió real en terminis i recursos sobre diversos aspectes:

- Reconèixer l'activitat del sector social i diferenciar-lo, per exemple, de les activitats d'oci i temps lliure. Valorar culturalment i socialment l'impacte que aporta acompanyar col·lectius en risc.
- Equiparar la dotació econòmica per part de l'Administració Pública en relació amb els serveis que, per llei, hauria de garantir i que delega en entitats privades.
- Regular els processos de licitació i contractació de serveis amb clàusules que garanteixin la no especulació.
- Especialitzar i optimitzar recursos en els àmbits que no són propis de les entitats socials (comunicació, administració o captació de fons).

Tot això és necessari perquè, encara que els convenis col·lectius han anat reconeixent millores, congelar partides pressupostàries i no abordar propostes com les comentades fa que els i les professionals afrontin el seu dia a dia amb grans dificultats.

ACOMPANYAR LA PRECARIETAT: APUNTS AL SAGRAMENT DE LA IMPOTÈNCIA COMPARTIDA

A l'entorn de l'acompanyament a la intempèrie

L'acompanyament en la precarietat¹ té l'origen en l'activitat de Jesús, el bon pastor. Fa referència a la preocupació sentida i expressada pels cristians cap al proïsme, especialment cap a qui necessita la nostra presència fraterna per al seu creixement personal a causa de qualsevol mena de precarietat (cf. EG 169-173). El terme *company*, *acompanyant* recull aquesta relació de fraternitat, respecte i proximitat entre acompanyant i acompanyat, en què se suposa la majoria d'edat del segon i troba en la compassió fraternal la font i la motivació. La seva fonamentació beu del desenvolupament del "principi d'encarnació" que supera tota forma de dualisme i orienta la salvació cap a la totalitat del que és humà. Igualment es nodreix de les actituds de Jesús de Natzaret i de la invitació a tenir els mateixos sentiments que Crist (Fl 2,5) i a passar pel món «fent el bé i guarint tots els oprimits pel diable» (Ac 10,38), participant de l'alegria de qui descobreix, ben a prop, que «Jesús mateix se'ls va acostar i es posà a caminar amb ells» (Lc 24,15).

¹ Cf. Antonio ÁVILA, *Acompañamiento pastoral*, PPC, Madrid, 2018. Cap. I, 13ss.

Vull destacar que es tracta d'un acompanyament en la precarietat. Significa que qui acompanya renuncia a la prepotència de tenir totes les respostes i a ser la solució dels problemes dels altres. Es tracta més aviat d'un *junts podem*. Reclama una solidaritat que no és la virtut vertical del

«Qui acompanya renuncia a la prepotència de tenir totes les respostes i a ser la solució dels problemes dels altres»

fort cap al feble, sinó un vincle que fa horitzontalment sòlids els fràgils quan caminen junts a la intempèrie i se saben sobrevolats per l'Esperit que pressiona amorosament a realitzar el somni de Déu. És el sagrament de la impotència compartida, viscuda en la incertesa: «De plata i d'or no en tinc, però el que tinc, t'ho dono» (Ac 3,6). És una espatlla que s'arramba a una altra espatlla, una mà que es posa en silenci a la falda de l'altre, que plora

amb qui plora, s'il·lusiona amb les seves espurnes d'esperança i, quan toca callar, calla i abraça. No pretén comptar amb tota la cartografia detallada del terreny a explorar. Tampoc no compta amb una imatge completa i predeterminada de quelcom que només es construirà com els puzles, peça a peça.

«Hem acabat construint una Europa de mercaders envellida i avorrida que aplica selectivament principis liberals»

Acompanyar la precarietat en un món individualista i globalitzat

La finalitat de l'economia és servir per al bé integral de l'ésser humà i satisfer les seves necessitats organitzant recursos escassos. No obstant això, el pressupòsit antropològic que s'hi ha colat és de matriu

salvatgement materialista. No parla de la persona, de les seves necessitats i dels drets. Gairebé tots els manuals universitaris de macro i microeconomia (també els que s'estudien a les escoles de negocis de l'Església) parteixen del pressupòsit de l'«individu racional, egoista i interessat, susceptible d'adoptar eleccions diverses». Aquest enfocament ho perverteix tot. A les entranyes del capitalisme hi ha una concepció perversa sobre la qual s'assenta la construcció d'un veïnatge global competitiu, excloent i consumista. Per això hem acabat construint una Europa de mercaders envellida i avorrida que aplica selectivament principis liberals: lliure circulació de capital, però amb restriccions al tràfic de mercaderies i control ferri dels fluxos migratoris. I així hem oblidat les lleis mil·lenàries de la mar, hem bastit murs i concertines, i hem creat foscos Centres d'Internament d'Estrangers, etc.

«En la lògica del do despleguem el nostre millor jo que es transforma en un nosaltres tan ample i extens com el món»

L'acompanyament pressuposa just la dinàmica contrària. Parteix de la idea que els éssers humans ens necessitem els uns als altres, no som llops solitaris, sinó éssers de comunió, oberts a la solidaritat. Afirma que en la lògica del do despleguem el nostre millor jo que es transforma en un nosaltres tan ample i extens com el món.

Fa més de 50 anys Joan XXIII va afirmar: «Si el funcionament i les estructures econòmiques

d'un sistema productiu posen en perill la dignitat humana del treballador..., cal afirmar que aquest ordre econòmic és injust, fins i tot en el cas que, per hipòtesi, la riquesa produïda en aquest abasti un alt nivell i es distribueixi segons criteris de justícia i equitat» (MM 83). L'ordre social injust demana, per tant, acompanyament, solidaritat i lluita compartida. Es tracta

«L'ordre social injust demana acompanyament, solidaritat i lluita compartida»

d'acompanyar en la precarietat, fent causa comuna i bevent de la mística evangèlica que ens obliga a no abandonar a la seva sort les persones crucificades, a mantenir-nos al peu de totes les creus, amb els ulls posats en el Senyor i mirant de ser u perquè el món cregui

José Luis Segovia Bernabé, és doctor en teologia pastoral i professor de l'Institut Superior de Pastoral de la Universitat Pontifícia de Salamanca-Madrid.

BIBLIOGRAFIA

Antonio ÁVILA, *Acompañamiento pastoral*, PPC, Madrid, 2018.

Carlos Rafael CABARRÚS, *Cuaderno de Bitácora, para el acompañamiento de caminantes*, Desclée De Brouwer, Bilbao, 2000.

José Carlos BERMEJO, *Apuntes de relación de ayuda*, Sal Terrae, Santander, 2012.

Henri JM NOUWEN, *El sanador herido*, PPC, Madrid, 1999.

José Luis SEGOVIA y Luis A. ARANGUREN, *No te olvides de los pobres*, Sal Terrae, Santander, 2018, 2ª ed.

José Luis SEGOVIA, *El capital contra el trabajo*, Ediciones HOAC, Madrid, 2013.

JORDI ARMADANS, DIRECTOR DE FUNDIPAU

Textos: Joan Andreu Parra / Fotos: SaliLlum i Fundipau

**«Res del que pugui ser
aquest país ho podrà
ser sense convivència»**

Jordi Armadans i Gil (Barcelona, 1968) és un militant per la pau de llarg recorregut que va començar de jove fent-se objector de consciència. De formació periodista i polític, té un posat i un discurs tranquil, però de seguida percep que el recorre una fermesa interior, una convicció en les possibilitats que tenim a l'hora de transformar el món en què vivim en un lloc més habitable malgrat les dificultats i les violències. Coneix el moviment ACO i rep *Salillum* al seu despatx a la seu de Fundipau. Abans de començar el diàleg li proposem un petit joc llegint aquestes cites:

«*La paz, por desgracia, es siempre sólo aparente, y transitoria, un fingimiento. El estado natural del mundo es el de guerra. A menudo abierta, y cuando no latente, o indirecta, o meramente aplazada. Hay grandes porciones de la humanidad que siempre tratan de dañar a otras, o de arrebatarse algo, y siempre reinan el rencor y el desacuerdo, y si no reinan se preparan y están al acecho.*» (Javier Marías, *Berta Isla, Alfaguara 2017*)

«No hi ha res més viu que la bondat, ni més essencial que la generositat que viu. Res de més viu, res que tingui més força. Per això sosté el món humà. Sense la bondat, la foscor inundaria un món que lliscaria avall cap al caos abismal.» (Josep Maria Esquirol, *La penúltima bondat*, Quaderns Crema 2018)

Per quina posició vital et decantes?

Les dues cites són bastant interessants. La primera ens recorda que el present és molt complicat i que treballar per la pau és difícil. Però el que diu l'Esquirol també és molt real, malgrat que pugui semblar que amb aquests temes de la pau, la violència, els drets humans o la justícia hi hagi una contraposició entre el realisme i la utopia; és una falsa dicotomia. Efectivament hi ha una part de valors de bondat, de generositat, de solidaritat, d'empatia que experimentem i gràcies als quals s'han fet coses molt interessants.

Tenim 15.000 armes nuclears que poden perfectament destruir la vida al planeta

La pau comença per la pau interior de cadascú?

Sí, en part, perquè persones que no estan en pau amb si mateixes, que no estan vitalment mínimament satisfetes, que no viuen en gaire harmonia amb l'entorn, difícilment poden construir pau. Ara bé, la pau pivota entre els valors que practiquem i projectem personalment, però també les estructures de poder i de relació econòmica que hi ha.

Trump i Putin tornen a posar-nos en el camí de la guerra freda. El món és avui més insegur?

Sí. En els fòrums públics s'expressa que les armes nuclears són un perill pel temor que Corea del Nord o l'Iran puguin accedir-hi, però recordo que els principals posseïdors d'armes nuclears són dos senyors com Trump i Putin, la qual cosa no és gaire tranquil·litzadora. En el pic de la guerra freda hi va haver 50.000 armes nuclears, però ara mateix en tenim 15.000, que poden perfectament destruir la vida

al planeta. Aquests senyors no només no avancen cap al desarmament nuclear sinó que estan desmuntant els petits passos intermedis que s'havien fet.

És un gran error associar la política de seguretat a tenir moltes armes

Com enfoca la seguretat la comunitat internacional?

La majoria de països continuen associant la política de seguretat a tenir moltes armes i ser molt forts i això és un gran error d'interpretació. Qualsevol política de seguretat seriosa i responsable ha de passar per canviar les condicions d'injustícia, de desigualtat, de pobresa, de desequilibri de poder polític, de conflictes armats enquistats; en definitiva, ha d'abordar aquests temes, ha de proveir seguretat humana, ha de millorar els sistemes de prevenció de conflictes i ha de desarmar i desmilitaritzar el món per fer-lo més segur.

Quin paper juga Espanya en l'escenari de la indústria de l'armament?

Hi ha grans empreses que viuen del negoci de les armes —que no tenen gaire interès a pacificar el món— i també hi ha polítics que tenen a veure amb aquestes empreses, i això ho complica una mica més. Espanya juga a la lliga dels grans en el comerç d'armes i ja fa temps que hi ocupa la setena plaça —s'ha de matisar que els Estats Units i Rússia s'emporten més del 50% de les vendes d'armes al món— i això ens dona molta responsabilitat a la ciutadania d'aquest Estat, en el sentit que quan veiem els conflictes armats no ens en podem desentendre, ja que indirectament en som responsables. És evident que Espanya ven armes a molts països

► de l'entorn europeu, però també a països que estan o participen en guerres, com l'Aràbia Saudita.

Espanya juga a la lliga dels grans en el comerç d'armes i ja fa temps que ocupa la setena plaça

El Nobel de la Pau és un bon testimoni o bé un despropòsit?

És interessant que existeixi ja que gràcies al Nobel alguns dels premiats cobren protagonisme. Ara bé, hi ha premiats que resulten incomprensibles, com un cap d'estat que ja té prou rellevància pública. És més important premiar campanyes pel desarmament o activistes que estan patint una situació de violència. Aquest és el sentit que Alfred Nobel va deixar en el seu testament. D'altra banda, estaria bé que, com en els altres premis Nobel, qui doni el premi sigui un comitè científic format per centres de recerca en l'àmbit de la pau, en comptes de fer-ho el parlament noruec.

«L'objectiu estratègic final, per als militars, per als diplomàtics, per als estadistes, l'únic objectiu pel qual val la pena lluitar és la pau (...), és precisament l'objectiu sobre el qual es va basar la construcció d'Europa», deia en una entrevista el dominic Olivier Poquillon, secretari general de la Comissió de les Conferències Episcopals de la UE. No ens en recordem, d'això?

No gaire. Efectivament, tant els orígens del procés de construcció europea com de Nacions Unides, tenen a veure amb evitar drames com la Segona Guerra Mundial. En el cas europeu, imaginar una guerra ara ens costa, però en temes de promoció de seguretat humana, de defensa de drets humans, de col·laborar que aquest món sigui més just, equilibrat i harmònic, s'ha fallat moltíssim. S'ha de dir que Nacions Unides és el resultat del que els Estats volen i deixen que faci. Alguns dels tractats de desarmament s'han guanyat contra la voluntat dels Estats. Per tant, aquí hi ha una gran feina a fer per part de les ciutadanes de cada estat per obligar-los a fer polítiques serioses i compromeses de construcció de la pau.

Com?

Sovint pensem que els poders no ens fan cas als ciutadans, i és bastant al contrari. Per exemple, si mirem Europa i tot el paper galdós que està fent en la manca de solidaritat amb els refugiats, amb els immigrants, la xenofòbia que està creixent, el viratge cap a la ultradreta, això en bona part és un reflex del que la ciutadania està demanant o acceptant. En aquest sentit, el que fan els estats en bona part depèn de la nostra sensibilitat i idees, de la projecció pública que fem, de si ens mobilitzem o no... La ciutadania és molt responsable del mal paper que fan els estats.

El Procés a Catalunya

A Catalunya i en el conjunt de l'Estat estem vivint moments de polarització política, de creixement dels populismes, d'enfrontament i tensió per l'ús de la simbologia. Tens que aquesta inflamació pugui degenerar en un conflicte més greu o que es malmeti la convivència?

Primer de tot volia dir que hi ha hagut elements els darrers temps que ens podien fer pensar que

S'hauria de ser més exigent en les confessions religioses perquè els valors de pau impregnin els discursos i les pràctiques

Jordi Armadans a la seu de Fundipau, un pis modest a la ciutat de Barcelona.

Trobada del projecte amb escoles
«Enfortim drets»

podria passar alguna cosa més inquietant en termes de convivència i de violència i no ha passat. Això no vol dir que no pugui passar, però ho hem de tenir present i hem de mirar la situació per evitar que les coses puguin degenerar.

La ciutadania és molt responsable del mal paper que fan els estats

Efectivament a casa nostra (i, en general, al món), hi ha una gran polarització pel Procés, però encara que tendim a pensar que són dos blocs homogenis enfrontats absolutament, hi ha molta gradació intermèdia. Això ens permet pensar que a vegades hi ha consensos més amples que el que seria l'actual sí o no a la independència. Percebo que hi ha un cert consens a Catalunya, més ampli que el 50%, que la solució al conflicte polític ha de ser democràtica, per tant, la ciutadania s'ha de poder expressar; també que la solució judicial i la repressió mai és enfocar el conflicte; i que sigui quina sigui la solució ha de ser compartida per molta gent.

Quina responsabilitat tenim com a ciutadania?

La de no caure en simplificacions,

en desqualificacions absolutes contra l'altre, la d'escoltar parers de persones que no siguin del nostre grat. Hi ha discursos abstractes de pau que venen a dir que hauríem de dimitir de les nostres posicions polítiques per arribar a una mena d'acord, penso que no. Les posicions polítiques tenen valor i sentit, i cadascú ha de defensar-les, però tots hauríem d'acompanyar-les d'una voluntat i d'una demanda ferma de convivència. Entre moltíssimes raons perquè res del que pugui ser aquest país ho podrà ser sense convivència. Ni una Catalunya autonòmica, ni una Catalunya federal, ni una Catalunya independent podrà fructificar sense un mínim espai de convivència compartida.

A l'últim Comitè General de l'ACO vam aprovar crear un grup de treball en què es pugui dialogar sobre la situació sociopolítica a l'Estat espanyol. Què ens recomanaries?

Això és molt important i us hi animo, perquè en aquest conflicte a vegades sembla que tot es dirimeix en l'escala política més gran i hi ha una part molt important que es dirimeix a la base. És preocupant que s'hagin reduït les zones de diàleg, sobretot amb discrepans. Generar aquest espai de trobada amb un mínim de confiança, per parlar i escoltar-nos és importantíssim: com vivim i veiem el conflicte, com ens sentim emocionalment. Si a nivell polític

això es fes, potser es rebaixarien algunes de les bestieses que es diuen, perquè hi hauria una mica més de coneixement, de respecte.

Hi ha un cert consens a Catalunya que la solució al conflicte polític ha de ser democràtica

En una entrevista a Catalunya Plural remarcaves que tot i que «la ciutadania discrepa i està enfrontada en molts temes, (...) té uns nivells de comportament més endreçats que moltes declaracions que es fan en l'escena pública.» Trobes a faltar altesa de mires en els dirigents polítics?

Sí, perquè a vegades veus posicionaments de lideratges polítics que expressen els sectors més extremistes del seu electorat o dels militants, però no expressen les posicions d'altres sectors que potser són més matisades. En aquest sentit no estan representant bé la ciutadania ni fent una funció de trobar punts d'acord, sinó d'extremar i de diferenciar al màxim, i això no em sembla positiu.

Quins exemples de dirigents polítics en la història podrien ser un bon model per al context actual?

No soc partidari de buscar figures i posar-les al pedestal, però sí que penso que la funció política és molt noble i que hi ha uns

preceptes mínims vinculats, com no exagerar ni extremar les coses, no mentir ni fer demagògia. Són unes condicions mínimes que la classe política —i, per extensió, tots els lideratges polítics, econòmics, socials, els mitjans de comunicació— hauria de complir i no passa enlloc, és més una qüestió de responsabilitat.

.....

Nacions Unides és el resultat del que els Estats volen i deixen que faci

.....

Quin paper podeu jugar en el Procés com a moviment pacifista i entitats afins?

Tenim un paper important a fer. El sector hem estat bastant en l'espai de defensa de drets humans, de resolució de conflictes..., hem dit i reflexionat bastant, també ens hem mobilitzat en situacions de vulneració de drets humans. El que hem fet menys i hem de fer més, és treballar per crear i fomentar espais de diàleg en què la discrepància es gestioni de forma correcta.

Desarmar les violències

El moviment per la pau treballa sobre tres dimensions de la violència: erradicar la violència, superar la violència estructural i substituir la cultura de la violència. Quin és el vessant més complicat de modificar?

Una guerra, un atemptat

terrorista, un enfrontament al carrer, els veiem tots com una violència. I és molt important treballar-la perquè afecta la nostra integritat física, el nostre dret a la vida. La violència estructural i la cultural són menys perceptibles i per això és important destacar-les. La violència estructural seria el resultat d'una sèrie de decisions polítiques, econòmiques i com està organitzat el món i l'estructura de poder que fan que hi hagi gent que perdi la vida o que la tingui molt malmesa. Un cas típic és la fam. La cultura de la violència ens parla de valors, de com veiem i enfoquem la vida, són societats que donen per inevitables i acceptables la violència física i l'estructural. Per tant, substituir la cultura de la violència per la cultura de la pau és una revolució en les mentalitats molt important per començar a imaginar altres mons possibles. Treballar per l'erradicació de la violència física és necessari per poder viure amb més dignitat. I superar la violència estructural és necessari per poder tenir uns nivells de cohesió social que facin que les persones visquin millor.

Joan Morera en un Quadern CiJ (Desarmar els inferns. Practicar la no-violència de Jesús avui) es preguntava: «Com desarmar els inferns sense passivitat, amb estratègies no violentes i eficaces, però també la nostra llar, la feina, entre amistats, a petita escala?»

Tenim molt més espai d'intervenció del que ens pensem. Començant pel nivell macro, com a ciutadans tenim capacitat

d'intervenció en els afers públics i socials si ens activem. Si anem baixant i ens fixem en la part col·lectiva de la convivència social cada dia tenim experiències on ens trobem conflictes, i com hi responem és essencial. Si escoltem l'altre o l'excloem, si mirem d'arribar a un consens que sigui satisfactori per a tothom o no, si davant una injustícia callem o ens resignem o lluitem per canviar-la... També pensant en la influència d'allò que fem, com ara consumir: si tenim els diners en un banc que comercia amb armes, estem afavorint aquest tipus de negocis. Si tenim els diners a la banca ètica, estem fent una altra influència. I finalment en l'àmbit més personal, com actuem al món depèn de com ens sentim, de com pensem i quin tipus de valors practiquem o prioritzem.

.....

La no-violència és una lluita amb amor cap a l'altre i amb la intenció de salvar tothom

.....

Les religions, promotores de pau?

Quina valoració fas del papa Francesc en el camp de la pau?

Discrepo en moltes coses amb Bergoglio, però tenint en compte els lideratges polítics que tenim, el Papa actual té un lideratge interessant, rellevant i positiu. Ha dit coses molt necessàries (que no diuen altres líders) en temes de solidaritat, de drets humans, de refugiats, de conflictes i de

Imatges de la Jornada 8 anys del conflicte a Síria i de la Jornada Alfons Banda

pau. Ha fet autocrítica cap a la pròpia institució i, en general, ha tingut un tarannà molt llunyà de la jerarquia, la pompositat i l'oficialisme, amb la voluntat d'anar més a les coses bàsiques.

Si som capaços de mantenir discussions a Twitter més civilitzades, estem afavorint la convivència social

Quin paper juguen les religions pel que fa a la promoció de la pau avui?

Caldria aclarir que ni les religions, ni les nacions, ni les diversitats de tota mena no són causa de conflicte; ho és la seva utilització perversa per un interès polític, econòmic, de poder. Tot i així, la majoria de religions al món tenen uns principis de respecte, de tolerància, de pau..., que, des dels responsables fins a molts creients de base, no es practiquen amb prou coherència. S'hauria de ser més exigent en les confessions religioses perquè aquests valors impregnin els discursos i les pràctiques.

«La no-violència comença a partir de l'instant en què estimem els qui ens odien», Mahatma Gandhi. «Per als cristians la no-violència és la manera de ser de la persona (...), estimar l'enemic és el nucli de la "revolució cristiana"», Benet XVI. Què et ressona en sentir frases com aquestes?

La no-violència és un dels elements importants i poderosos per enfocar

moltes coses. Ens ve a dir que s'han de canviar les injustícies, les violències, els poders autoritaris..., i hem de lluitar-hi, però no atacant les persones que les exerceixen, sinó intentant canviar les estructures que permeten aquestes realitats. Per tant, posant l'accent en la injustícia, no en l'injust, sovint tan pervertit i tan deshumanitzat que pot ser la principal víctima (un torturador, per exemple). La no-violència és una lluita amb amor, amb respecte cap a l'altre i amb la intenció de salvar tothom, no només uns elegits.

Estàs en xarxes socials, practiques comunicació no-violenta?

A les xarxes socials es veuen moltes coses lamentables, però altre cop són un exemple meravellós de tot el que podem practicar si volem que les coses canviïn: escoltar l'altre i discrepar amb respecte, combatre amb arguments, no amb insults... Ho intento fer, tot i que algun cop també perdo els nervis. Quan diem això, un pot pensar que queda en l'àmbit de l'ètica i les bones intencions, però és útil en termes pràctics, també. Quan tenim una convivència molt desgastada, tot és més complicat, tenint una convivència més ben greixada tot pot anar millor. Per tant, si som capaços de mantenir discussions a Twitter més civilitzades, estem afavorint la convivència social.

FUNDIPAU, LA LLUITA PER ERRADICAR LES ESTRUCTURES I LA CULTURA VIOLENTES

Jordi Armadans i Fundació per la Pau s'han anat configurant mútuament els darrers vint-i-dos anys. «Ha estat un temps apassionant i intensíssim», relata Armadans en descriure els canvis profunds en el panorama internacional i local i el treball per la pau en aquest període.

L'entitat, fundada el 1983 i que compta amb uns 600 socis i donants, ha evolucionat d'estar més centrada en la sensibilització i l'educació per la pau a participar en accions globals com la Campanya Internacional per a l'Abolició de les Armes Nuclears (reconeguda amb el Premi Nobel de la Pau 2017) o el Tractat de Prohibició de les Armes Nuclears: «Són petites victòries col·lectives que costen molts anys d'esforç i que permeten visualitzar que és possible canviar la realitat ni que sigui en un estadi petit.»

Campanya per l'abolició de les armes nuclears a una Golondrina del Port de Barcelona

A PROP DE LES CÀRITAS QUE TREPITGEN TERRITORI

Per Joan Andreu Parra Fotos: Càritas Lleida i Càritas Anoia/Segarra

MONTSERRAT ROCA I RAFA ALLEPUZ COMPARTEIXEN LA SEVA EXPERIÈNCIA AL CAPDAVANT DE LES ENTITATS ECLESIALS

Ens asseiem a parlar amb dos militants de l'ACO que són directors de Càritas: a l'arxiprestat Anoia-Segarra, la Montserrat Roca (des del juny del 2016), i a la diòcesi de Lleida, en Rafa Allepuz (des del gener del 2018). Tots dos s'hi dediquen voluntàriament, la Montserrat, ja jubilada «amb compromisos familiars», i en Rafa, encara com a professor de la Universitat de Lleida. Aquest és el fruit del diàleg:

Quan s'està a les trinxeres de l'atenció social es comprova cada dia que les necessitats són molt peremptòries i immediates. Teniu temps per a pensar?

Rafa Allepuz: Aquest primer any en el càrrec ha estat de molta intensitat, ja que he fet una immersió per conèixer les activitats, entrevistar-me amb totes les persones que treballen a Càritas... A banda, també s'ha de buscar el temps per pensar, per respirar i agafar aire.

Montserrat Roca: Càritas és com una esponja, contínuament et reclama. En el meu cas, més que manca de temps trobo a faltar espais on poder analitzar i reflexionar sobre la realitat des de la nostra perspectiva.

.....
Montserrat Roca
 «Des que estic a Càritas la vivència de la fe s'ha consolidat i també m'ha canviat molt com em miro el món»
 .....

Ha canviat la vostra vivència de la fe d'ençà que esteu a Càritas?

Rafa: Vaig acceptar perquè soc creient i la vivència de la fe s'ha intensificat; de fet, les reunions de la permanent són més reflexives que operatives.

Montserrat: Des que estic a Càritas la vivència de la fe s'ha consolidat, és més vivencial, i també m'ha canviat molt com em miro el món. La meua espiritualitat s'alinea bastant amb el model d'acció social de Càritas, ara bé, amb la realitat eclesial organitzativa estic entrant en crisi.

Com es fa la transició de l'assistencialisme a «l'acompanyament per ajudar a afavorir l'autonomia i l'assoliment d'una situació personal que permeti la incorporació al treball o a la formació especialitzada», com deia la Montse en un article publicat a L'Agulla?

Montserrat: El repte és ajudar a fer aquest pas, molt difícil, fent servir les eines que tenim: la formació, l'empresa d'inserció, la col·laboració amb altres entitats. En el nostre territori atenem moltes persones migrades amb família, que tenen necessitats formatives i desconeixen aquesta

La conversa entre la Montserrat i en Rafa es va fer a la seu de l'ACO amb aquest últim connectat per videoconferència des de Lleida.

superior al que tenen les persones que atenem) o anar denunciant i fent visibles necessitats que no es coneixen.

Rafa Allepuz
«El repte que tenim a Càritas és intentar l'apoderament de les persones per si mateixes»

Rafa: El repte que tenim a Càritas és intentar l'apoderament de les persones per si mateixes, per això mirem sempre de fer un acompanyament. Ens arriben moltes persones sense feina, que deriven a acollida laboral, que necessiten formació o que incorporem a l'empresa d'inserció que tenim (Troballes). És molt important fer xarxa amb altres entitats, amb l'Ajuntament, amb la Generalitat, no treballem sols.

nova societat. A banda, hi ha la problemàtica de l'habitatge que, quan manca, no hi ha camí a fer. Sovint ens correspon fer suplència d'allò que hauria de cobrir l'Administració (la formació que es dona parteix d'un nivell

El col·lectiu d'immigrants i de persones acabades d'arribar és un dels destinataris preferents de les accions que realitza Càritas de l'arxiprestat Anoia-Segarra.

En una entrevista que CatalunyaReligio.cat feia al director de Càritas diocesana de Barcelona, Salvador Busquets, aquest deia: «No estem creant les condicions necessàries perquè els fills de famílies vulnerables puguin ser ciutadans de ple dret en el futur.» Per on s'hauria de corregir aquesta tendència?

Montserrat: Vinc de l'ensenyament i aquí m'ha canviat la mirada: el que educa el nen és l'escola i el fora-escola, és a dir, la capacitat de participar en diferents entorns (la música, l'esport, l'esplai...). I aquests espais són de més difícil accés per als nens de famílies vulnerables. Per això s'ha d'afavorir que aquests nens puguin fer aquestes activitats, però falta voluntat política. Estem fent comunitats molt aïllades, en què no hi ha freqüència de realitats diferents. I aquí crec que Càritas tenim un paper a fer: quan un agrupament escolta accepta tenir una família becada o que pugui participar en colònies.

Montserrat Roca
«Estem fent comunitats molt aïllades, en què no hi ha freqüència de realitats diferents»

Rafa: El nostre món peca d'això, però ho veig difícil i complicat de resoldre. La qüestió és com fer que la segona generació de les persones migrades surti del gueto i crec que serà més a través de les seves relacions socials i vincles, que no pas a través del que puguin fer els seus pares. Per això treballem amb la gent jove d'aquí perquè siguin més receptius al fenomen dels immigrants i dels refugiats, a través de programes de sensibilització —Joves amb valors—, sobretot a l'Escola Cristiana.

Tots dos heu militat en l'esquerra política i proveniu de la docència. La Montse parlava en un article a L'Agulla que l'entrada a Càritas li havia permès de fer un «canvi de mirada i m'ha fet veure una realitat més complexa (societat cada cop més dual) i més descarnada.» Les respostes des de la política obeeixen massa sovint a la ideologia i acusen una manca d'encarnació?

Montserrat: Sí que he militat políticament i m'adono que en els programes falta coneixement d'aquesta capa de gent que són els exclosos, els invisibles que no volem veure. En general, els partits polítics pensen en la ciutadania mitjana, però contemplar la gent vulnerable que ve a Càritas demana treballar amb un pinzell prim. Són necessitats que no es veuen i que costen de vendre.

Rafa: En el meu cas no he militat políticament i crec que no ho faré. Pel que fa a la política em fixo en l'Administració més propera al ciutadà, que és la municipal, i ens trobem que quan parles amb els tècnics t'hi entens perfectament, però quan pugues l'escala de la regidoria, al lloc de presa de decisions, s'entra en la nebulosa

del debat polític i allà s'hi perden. Penso que els polítics s'haurien de deixar influir més per la base dels tècnics, que no pas pel seu entorn.

Montserrat: A banda, hi ha un problema de prioritats: qui les decideix és el càrrec polític, que està molt pendent del què diran, del vot, de la crítica.

Rafa: Tots hi tenim responsabilitat, ja que els polítics responen al que demana la ciutadania. El ciutadà hauria de ser més crític i implicar-se a voler saber què passa.

Treballem amb col·lectius que no responen al model d'èxit que es preconitza. La professora Adela Cortina parla de l'aporofòbia i la Montserrat escriu que «la pobresa no es vol veure, no fos cas que ens interpel·lés». Jaume Botey escriu en un Quadern CiJ: «Església i col·lectius socials d'esquerra saben que, enfront del "pobre", es juguen el seu ésser o no ésser. Però, enfront del poder, tant religiós com civil, els pobres són perillosos; són incontrolables.» Com podem sentir-nos preocupats respecte a la situació d'aquests germans i com hi podem ajudar?

Montserrat: La militància cristiana

em crida a obrir els ulls. L'Evangelí està farcit d'exemples en què es fan visibles les marginacions, els exclosos; per tant, una cosa ens porta a l'altra: si vivim amb persones al costat nostre sense un mínim de dignitat, llavors no som dignes nosaltres mateixos. M'agradaria també que el discurs de Càritas estigués més implicat en la vida quotidiana de les comunitats parroquials, més en el centre de la vida comunitària (ara ho és la litúrgia i la reflexió sobre la fe). A més, també tenim el context, amb un potent discurs neoliberal de l'èxit que ajuda a excloure cada cop més.

Rafa: Estem en un marc de contradiccions: si ens diem cristians i veiem l'Evangelí, el que fem i diem entra en contradicció. Per sentit comú, Càritas hauria de tenir més activitat, ser a totes les parròquies. Prediquem molt, però l'exemple costa d'aplicar. He estat president de Justícia i Pau

dotze anys a Lleida i em preocupa aquesta contradicció, perquè anem a menys: els donatius disminueixen, cada cop som menys autofinançats i necessitem més les subvencions.

.....
Rafa Allepuz
 «Els polítics s'haurien de deixar influir més per la base dels tècnics»
 .....

Tots dos militeu a l'ACO, un moviment evangelitzador en el món del treball, i des de Càritas assenyeieu la manca de feina com la principal feblesa de les famílies que ateneu. Creieu que des de l'ACO hi podem fer alguna cosa concreta?

Montserrat: Ja es participa en la campanya pel treball decent, però podríem aprofitar el moviment per reflexionar sobre

els reptes que hi ha davant la globalització, la robotització. La denúncia demanant treball decent és una, però també hem de treballar les alternatives. Ara que hi ha famílies que comencen a tenir la Renda Garantida de Ciutadania és important pensar quines possibilitats donem de participació i integració social. També observem que els àmbits habituals per fer inserció laboral (ajudant de cuina, atenció a persones grans i de la llar) són feines precàries. Què hem de fer per dignificar-les?

Rafa: Hem de fer-nos més presents en la societat per aportar elements d'anàlisi i reflexió: on es podria crear ocupació?, com anar reduint la temporalitat en el treball, en què Espanya és capdavantera? El món del treball és molt vulnerable: recordem el concepte del *precaritat*, treballar però sense poder tenir una vida digna.

La formació a col·lectius desfavorits i als voluntaris és una de les potes de Càritas diocesana de Lleida.

JOSEP FRIGOLA:

Per Montse Forcadell

«VAL LA PENA SER I COMPARTIR EL QUE ETS»

L'experiència d'un capellà, pare blanc i missioner a Burkina Faso i el Níger

«Aquest nen serà capellà», va predir l'àvia de Josep Frigola (Ventalló, 1941) quan la família el va batejar. I, efectivament, primer va ser escolà i a deu anys entra al seminari de Girona: «No hi ha una vocació forta perquè ets una criatura; vaig anar renovant aquesta vocació, vaig trobar companys i la família contenta perquè anava a estudiar». Qui el va sacsejar perquè marxava de missioner a Àfrica va ser Joaquim Vallmajó, company i amic, a qui en Josep recorda com a profeta i màrtir, assassinat a Ruanda el 1994.

«No hi anàvem a fer adeptes, sinó a compartir l'Evangeli vivint amb la gent i portar els nostres valors»

Al cap de poc temps ja tenia clar que aquell era el seu camí. El curs següent va consolidar el projecte, l'explicà a la família i acabà els estudis a França, on hi havia la Societat de Missioners d'Àfrica, coneguts com a Pares Blancs per l'hàbit que porten i fundada a Alger pel cardenal Lavigerie. La mare, encara que plorant, li va dir: «Segueix el camí que et faci més feliç», però al pare aquesta decisió li va generar rebuig i no la va pair fins que va ser ordenat

capellà. Tot seguit marxa cap a l'Àfrica i l'octubre de 1965 arriba a Burkina Faso, on va viure vint anys. I, l'agost de 1985, marxa al Níger, un país totalment islamitzat, on ha viscut trenta anys.

«És important que tots fem missió de ser enviats amb un missatge que portem i que després tornem amb un enriquiment de descobertes»

Missatger de l'Evangeli en un nou món

«Surts de casa, et poses en camí i trenques amb la teva vida, amb la família, amb la teva manera de viure, amb el confort.» En Josep recorda que vivia amb il·lusió arribar amb la seva fe a aquests mons nous i posar-se a l'obra per, primer de tot, aprendre la llengua: «Per nosaltres ha sigut sempre un deure la integració en llengua i costums, i a la vegada anàvem aprenent la manera de fer, la mentalitat, el tracte, l'entorn cultural».

Això sí, sense deixar les arrels, que «també són obra de Déu, són do que no es perd mai, o no s'haurien de perdre. Com més bones arrels

tens, més obertura et possibilites, ets més tu i pots anar cap als altres tal com ets i a la vegada acollir-los tal com són. Tenir arrels, però, no vol dir que no hi hagi tramuntana, aquesta ens futeja o arrenca, però també ens envigoreix», creu en Josep. I tot, concretat en una tasca senzilla: «No hi anàvem a fer adeptes, sinó a compartir l'Evangeli vivint amb la gent i portar els nostres valors».

En Josep recorda el context: «Teníem una força especial; aquell any començaren a sortir els documents del Vaticà sobre el Concili en què s'evidenciava l'obertura cap al món. Implicava renovació, per exemple en la litúrgia, i va permetre fer les misses i cants propis, ritus adaptats. Eren moments engrescadors, els d'aquí ens veien com a innovadors, gairebé revolucionaris, però no era el Maig del 68, era encara el concili del 65 i jo he conservat una mica aquesta tramuntanada conciliar. Després hi ha hagut una frenada i anada enrere, i encara ara hi ha aquesta lluita amb el Papa actual, tot i que ell fa el que pot».

Donar-se i, alhora, enriquir-se dels altres

«El fet de deixar el país i anar-se'n a un altre de més pobre genera un impuls de donació, però també pot generar la temptació de pensar que en sabem més, que

podem aportar més i considerar aquelles persones com qui només para la mà», reflexiona en Josep respecte a la inèrcia civilitzadora de la nostra cultura. És després, de mica en mica, que «va sorgint un enriquiment del que veus, com meravellar-te de l'hospitalitat de la gent o compartir la poca cosa que es té, aquestes virtuts bàsiques que nosaltres no tenim. Cal dir també que hi ha coses, com a persones humanes que són, no tan positives, com enveges o corrupció».

«He conservat la tramuntanada conciliar. Després hi ha hagut una frenada i anada enrere, i encara ara hi ha aquesta lluita amb el Papa actual»

Aquesta dinàmica «d'anar i venir, sortida i retorn», no només és pròpia de l'acció missionera, segons en Josep: «És important que tots fem missió de ser enviats amb un missatge que portem, no nostre la major part de vegades, i que després tornem amb un enriquiment de valors, de descobertes, de fer créixer la gent parlant d'ells, i que aquest món esdevingui més acollidor». Igualment, està convençut que és això el que falla en l'acollida dels immigrants: «Occident està convençut que només pot donar, que només ells saben i els altres no han de decidir o dirigir. Els nouvinguts destorben la nostra civilització i això ja no ens va bé».

Cinquanta anys de «llesques de vida»

Josep Frigola valora l'enriquiment que li ha representat viure

Josep Frigola ens rep al seu domicili al costat de l'església de Sant Pere, de Figueres. Recorda que, abans, els missioners que anaven a l'Àfrica tenien tan arrelada la seva vocació allà «que no trobaven sentit al retorn i morien allà. Ara, però, si ho vius com a obertura a tothom i ja no ets indispensable i, sabent que els missioners d'Occident hi han de ser de passada, s'ha de donar pas a les forces natives».

tantes i tan diferents «llesques de vida»: «A la primera etapa a Burkina Faso es tractava d'atendre les comunitats existents i donar resposta als que es volien fer cristians, era temps d'obrir camí, de treballar socialment en l'agricultura moderna i animals, horts, pous, i allà vaig fer tres parròquies». A la segona etapa, en Josep es dedica més a l'alfabetització i a promoure centres socioeducatius: «Era un camí més necessari i transformador de la societat. El Níger era un país molt musulmà i, per tant, l'evangelització de la població havia de ser d'una altra manera». «Al Níger —continua en Josep— vaig descobrir una missió més encarnada i que el Poble de Déu no només és dels qui es volen fer cristians, sinó que és tota la comunitat humana i això em fa molt de bé, tinc un retorn que haig de posar els peus a terra i ser principalment testimoni de l'Evangeli».

Passat el temps, en Josep decideix tornar a casa: «Ho

faig per raons d'edat, 75 anys, i l'experiència ja viscuda, i afegint que el Níger és un país dur en condicions climàtiques. A més, no vull tornar malalt, sinó podent fer un servei a la diòcesi d'origen, Girona». En efecte, Josep Frigola, com a capellà diocesà, té al seu càrrec el Santuari de la Mare de Déu de la Salut, de Terrades, i quatre parròquies: «El bagatge que he obtingut el porto a sobre i el puc transmetre. Em diuen: “Es nota que ets missioner”. Soc el que soc i faig el que puc, quedés marcat per sempre més. No l'enyoro perquè encara hi soc per la relació que tinc amb persones d'allà».

Dona i Església

En els darrers mesos, la sentència de la Manada, l'esclat del 8 de Març del 2018, l'incessant degoteig de víctimes de violència de gènere al nostre país i al món..., han anat dibuixant en el món civil la necessitat d'igualtat, la injustícia del segon pla en què les dones sovint ens movem en àmbits com la política, l'empresa...; però quan les dones creients mirem els nostres entorns eclesials, l'auditoria d'igualtat l'Església no l'aprova. La publicació d'abusos exercits per capellans sobre religioses resulta dolorosíssim.

No tan lluny, la imatge de la litúrgia de la consagració de la Sagrada Família el 2010 amb aquelles dones netejant l'altar davant del Papa, bisbes i capellans. És aquest el paper que les dones tenim a l'Església? És així com Jesús va tractar les seves coetànies, incloent-hi les estrangeres?

Evidentment no; moltes de les dones creients sentim que la Bona Nova de Jesús ens és alliberadora, ens mena a la igualtat i, per tant, a reclamar-la per a tothom, sense excepcions. No és altra cosa el feminisme. Sí, Jesús ens pot fer veure la vida amb les ulleres violetes que desvelen situacions de discriminació vers nenes i dones.

Aquest dossier voldria ser una presentació, no exhaustiva, de dones, grups, recursos, que poden anar obrint-nos el cap i el cor a una realitat invisibilitzada que cal incorporar a la nostra manera de pregar, de creure, de fer, per tal que ningú no quedi al marge del Regne que intentem construir. Ens pot obrir a noves experiències místiques, a maneres d'acostar-nos a Déu, als germans i germanes, diferents de les masculines.

«Una genealogia de dones»

Aquesta expressió la utilitza sovint Pepa Torres i en aquesta genealogia hi podem incloure tantes dones que al llarg de la història han seguit Jesús, dient-hi la seva, acompanyant processos, escrivint, transmetent-nos les seves vivències i pensaments. Descobrir les figures femenines que apareixen a la Bíblia pot ser un primer exercici que ara no farem. Suposa una experiència alliberadora contemplar la mirada de Jesús sobre les seves contemporànies (fins i tot, excloses per malaltia, raça, condició), esbrinar el paper de les que l'acompanyaven, les seves deixebles, les que van romandre al peu de la creu, encomanar-se de la força de la Maria del magnificat, encomanar-nos de l'entusiasme de Maria de Magdala, la primera a comunicar que Ell havia ressuscitat. Sant Pau presenta algunes dones amb rols importants a les primeres comunitats (Prisca, Febe, Júnia...).

➔ Moltes de les dones creients sentim que la Bona Nova de Jesús ens és alliberadora, ens mena a la igualtat i, per tant, a reclamar-la per a tothom, sense excepcions

I progressivament la història va amagant la seva presència al si de les comunitats cristianes. Ha calgut una feina gairebé detectivesca per anar il·luminant noms i obres al llarg d'aquests dos mil anys després del Crist. ▶

L'experiència de fugir al desert per trobar Déu la van fer els anomenats pares i **mares del desert**. La seva saviesa encara ens resulta allçonadora en aspectes com l'ascetisme, el domini d'un mateix, el discerniment, la pregària...

L'edat mitjana (aparentment tan fosca) va veure com un reguitzell de dones van dur vides religioses al marge de les estructures de l'Església catòlica. Són les **beguines** que van combinar vida activa i contemplativa, fent tasques d'ajuda a les persones desvalgudes. Algunes vivien en

comunitat. En diferents països trobem que són les primeres autores que escriuen en llengües vernacles. No van ser experiències sempre fàcils i, per exemple, la francesa **Margarida Porete** va ser condemnada a la foguera per no renunciar a les idees que recull al *Mirall de les ànimes simples* i que giren entorn de l'amor diví.

Darrerament ha anat guanyant protagonisme Hildegarda de Bingen, benedictina alemanya del segle XII, ben pluridisciplinar: compositora musical, científica, escriptora, il·lustradora, però

també mística. Va aconseguir que el seu nou monestir a Bingen no fos tutelat per un baró. La seva obra més coneguda és *Scivias Domini* («Coneix els camins del Senyor»).

En aquest període que va del segle XII al XIV són molts els noms destacables, beguines, religioses, dones casades: Hadewich d'Anvers, Matilde de Magdeburg, Maria de Oignies, Lutgarda de Tongeren, Juliana de Lieja, Beatriu de Natzaret, Clara d'Assís, Christine de Pisan, Caterina de Siena, Brígida de Suècia o Juliana de Norwich.

Saltem en el temps, i durant la Reforma trobem a **Marie Dentière** en el món protestant. I a **Teresa de Jesús**, que en el segle XVI va reformar el Carmel, fundà convents, tingué experiències místiques i va escriure llibres de gran vàlua teològica i literària.

Caldria recuperar la figura de tantes **fundadores de congregacions femenines**: dones fortes que van seguir somnis, es deixaren conduir per la Ruah, van vèncer moltes dificultats per iniciar projectes que tiraven endavant amb d'altres companyes i que, sovint, han arribat als nostres dies.

En ple sufragisme del segle XIX ens interessa en aquest recorregut de la genealogia femenina creient presentar **Elizabeth Cady Stanton** i la seva **Bíblia de la Dona**. Les autores es proposen llegir les pàgines de la Bíblia des de l'esperit de sospita i descobrir-hi l'origen de la injustícia i desigualtat entre homes i dones.

➔ Suposa una experiència alliberadora contemplar la mirada de Jesús sobre les seves contemporànies

Si passem al segle XX la nostra genealogia s'enriqueix amb testimonis que són més propers a la nostra realitat. Vegem-ne unes quantes. **Etty Hillesum**, una dona jueva holandesa que no va estalviar-se anar a Auschwitz i compartir l'experiència dels seus. Les cartes i el seu diari són un recorregut de com viure l'esperança malgrat tot, des d'una relació íntima amb Déu.

La filòsofa francesa **Simone Weil** intenta viure el compromís a què la menen les seves idees a la guerra civil espanyola, a les fàbriques franceses, a l'exili a Anglaterra... Viu una conversió des del judaisme en què va néixer vers al cristianisme. Experiència mística i d'interioritat.

Als Estats Units, més recentment, **Dorothy Day**, una periodista, activista social, pacifista i conversa catòlica, que unia socialisme i fe, i va crear amb en Peter Maurin el Moviment del Treballador Catòlic i també el diari *Catholic Worker*. La seva espiritualitat és molt actual.

A França, **Madeleine Delbrél** ens obre la porta a una interioritat que la du a la *banlieue*, als barris obrers, en ambients filocomunistes, on viu comunitàriament amb altres companyes. És també reconeguda la seva tasca com a treballadora social. *Nosaltres, la gent del carrer* és el títol d'un dels seus llibres, on queda ben palès on troba la presència de Déu i on rau la seva mística.

La genealogia de les dones creients té moltes més baules. Dones mogudes pel Jesús de la Justícia fins al martiri, fins a arriscar-se en defensa de causes ecològiques, d'igualtat, en tants països... Segur que tots nosaltres en coneixem d'altres que no apareixeran en llibres i que ens són testimonis de vides consagrades a l'Amor sigui quin sigui el seu estat, sigui quin sigui el seu entorn.

Propostes de dones cristianes i feministes

Per a totes les que sentim que l'espiritualitat cristiana no es pot viure des de la soledat, el fet d'anar retrobant grups, comunitats, associacions, entitats que apleguen dones creients i feministes, suposa una alenada d'aire fresc, una interpel·lació contínua, una capacitat de viure i expressar la fe a la manera de les dones: en igualtat, amb més horitzontalitat, reconeixent-nos simplement (que no és poc i que no sempre ens hi hem trobat) com a imatge de Déu.

- A casa nostra, cal agrair el **Col·lectiu de Dones en l'Església per la Paritat**, no sempre amb relacions fàcils amb la jerarquia. Amb un itinerari que es va iniciar el 1986, ha estat llavor del reconeixement i el foment de la paritat a la nostra Església. En aquests anys, el CDE ha publicat ▶

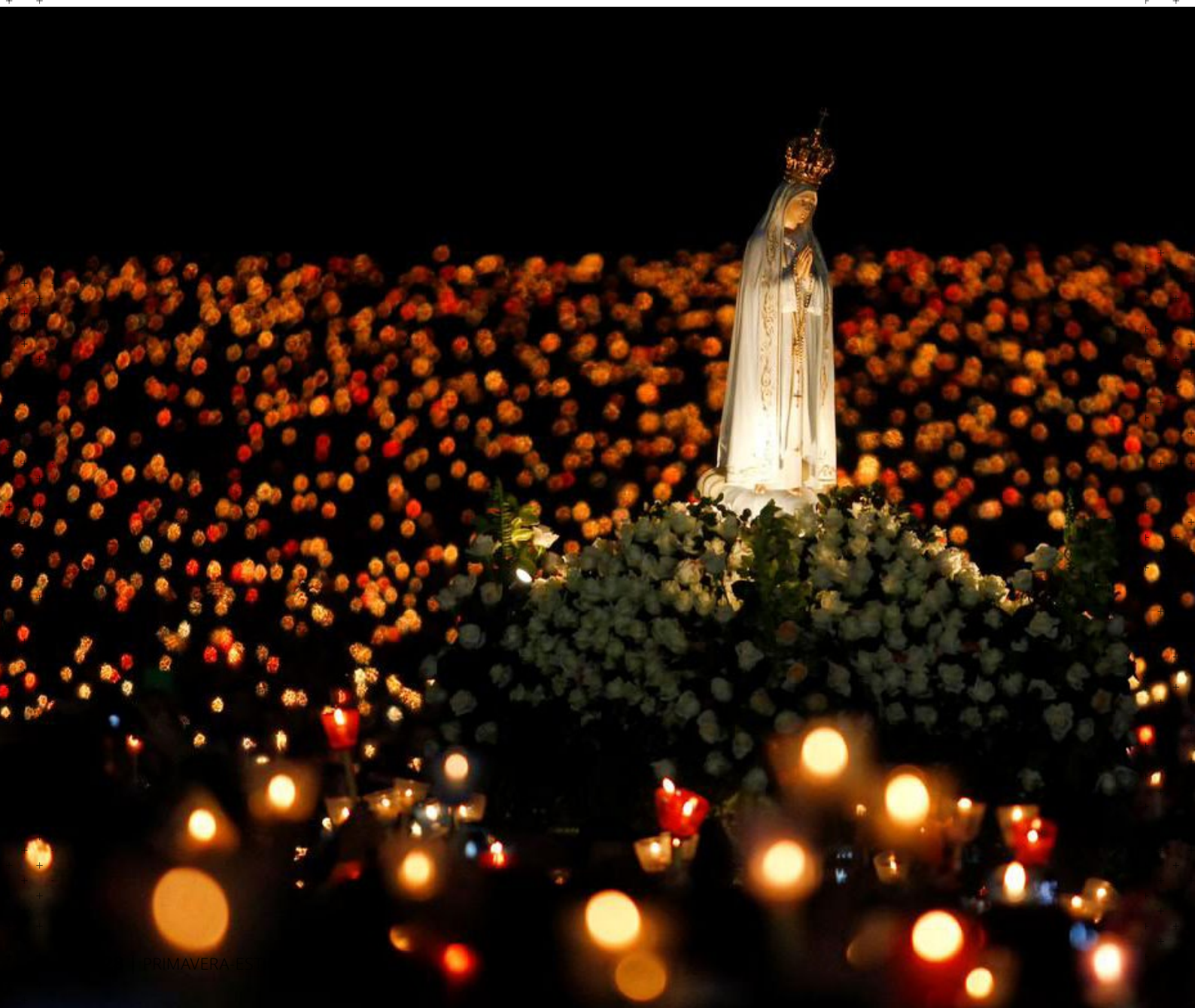
nombrosos llibres i ha organitzat cursos de teologia feminista i xerrades. Publica *Paraules i fets de dones*, pàgines per reflexionar i descobrir altres mirades possibles.

El CDE forma part de múltiples xarxes i ha participat en nombroses trobades europees. Però potser una de les seves fites va ser l'organització del Sínode Europeu de Dones de 2003, que va reunir a Bellaterra més de set-centes participants vingudes de tots els racons d'Europa amb ponents prestigioses de les diferents confessions cristianes (entre altres, Teresa Forcades i Mercedes Navarro).

El sempre comentat envelliment de la nostra Església es fa palès també en el Col·lectiu. Malgrat tot, continua organitzant mensualment una celebració del Memorial del Senyor a la seu de Barcelona, així com xerrades, també per part dels grups d'Horta, Girona... A Girona, les activitats inclouen cinefòrums, pregàries, formació, però també són testimoni d'un grup que s'acompanya i estima. Unes relacions sororals que parlen molt d'una altra manera de fer Església.

- **Asociación de Teólogas Españolas (ATE):** La teologia ha estat terreny dels barons i sovint

només dels preveres. Estudiar teologia per a les dones encara suposa dificultats, perquè les facultats eclesials de teologia estan enfocades a la formació dels seminaristes i, per tant, els horaris no sempre són adients per al laïcat. A aquest obstacle d'entrada s'afegeix que ser teòloga ja suposa ser una minoria i que a més tenen poques sortides laborals: el món eclesial continua afavorint els barons ordenats com a docents de les seves escoles de teologia. Els greuges que elles expliquen són inacabables i darrere hi ha sovint molt de dolor, fruit de discriminacions.

Adelaide Baracco, una de les seves membres, ens la presenta: «Pertanyo a l'ATE des de fa més de quinze anys, durant els quals he vist com ha anat creixent, tant en nombre de dones amb formació teològica acadèmica que hi pertanyen (actualment unes setanta), com també en visibilitat social. L'objectiu de l'associació és precisament aquest: fer visibles les dones que, des de la competència teològica i una consciència crítica amb el patriarcat eclesial, volem contribuir a fer una Església més evangèlica en què sigui reconeguda la nostra plena dignitat de batejades.

Personalment, el fet de trobar-me compartint amb altres dones creients les nostres *experiències d'estranyesa* dins una església poderosament masculina, de soledat i fins i tot de dolor per situacions injustes viscudes, m'ha ajudat a adquirir una consciència molt més gran del llarg camí que encara ha de fer l'església institucional pel que fa a la igualtat entre homes i dones. I alhora m'ha ajudat a fer créixer la meva esperança, a tots nivells: des del més *epidèrmic*, si volem dir-ho així, d'un canvi real i profund de l'estructura eclesial, al més íntim, el de la fe.»

estudis regulars i sistemàtics) per tal de poder tenir un discurs que els teòlegs barons que ostenten les posicions de preeminència i els altaveus públics hagin de respectar per la seriositat i el rigor dels plantejaments.

- **Red Miriam de Espiritualidad Ignaciana Femenina:** Fa més de trenta anys, un grup de religioses ignasianes de diferents congregacions es van aplegar per parlar dels reptes que aquesta espiritualitat plantejava. A poc a poc la xarxa es va anar obrint a dones seglars. Juntes van rellegint el llibre dels Exercicis, desconstruint els elements que són fruit de l'època i del consegüent patriarcat i descobrint les immenses possibilitats que té quan es miren amb ulleres de dones creients.

Ofereix diferents activitats. Un **seminari d'acompanyament** (a Salamanca) per aprendre a aprofundir en una mateixa, treballar-se i aprendre com acompanyar millor amb una concepció holística de la persona.

Un altre grup, el seminari permanent, es va reunint periòdicament per fer aquesta relectura del llibre d'Exercicis Espirituals de sant Ignasi de Loiola a partir dels eixos de la realitat social, la teologia feminista i la mirada de gènere.

Cada estiu a Galícia es fa una experiència, el **cercle d'espiritualitat Yadá**, que combina Paraula, moments de celebració, exercicis de consciència corporal i silenci. Sempre des de l'espiritualitat ignasiana, el testimoniatge de dones i la mirada del compromís social.

I per acabar, un **fòrum** biennal, moment per reflexionar, compartir, experimentar i celebrar. El vinent, el novembre de 2019. ▶

➔ El món eclesial continua afavorint els barons ordenats com a docents de les seves escoles de teologia

«Crec que l'ATE contribueix molt positivament al desenvolupament i aprofundiment de la consciència de la nostra dignitat baptismal de batejades i de la necessitat de no sucumbir a l'atropellament d'aquesta a través de múltiples maneres. De fet, no hi ha només dones sinó també homes que participen de l'ideari de l'ATE i que aporten una vàlida contribució a la reflexió teològica feminista.»

ATE publica llibres (per exemple, els de la col·lecció Aletheia a l'editorial Verbo Divino) i articles. Organitzen jornades anuals (amb temes actuals com la reforma de l'Església, la violència de gènere, la creativitat..., tot des de la perspectiva de la teologia feminista) i inclou dos seminaris d'investigació.

Una constant: l'encoratjament perquè les dones ens formem en temes teològics (millor amb

FRASES

María (germana de sant Pacomí)

«El propio capricho ha hecho caer palmeras bien arraigadas en la virtud. Si nos dicen sexo débil, tenemos que poner en Cristo nuestra fortaleza. No son los ayunos, sino la caridad encarnada en el amor fraterno lo que apaga la soberbia de los egoísmos».

Juliana de Norwich

«... siendo como soy una mujer, ¿debería creer que no habría de hablaros de la bondad de Dios, cuándo con la revelación vi que era su voluntad que ésta fuera conocida?»

«Y desde el momento en que esto me fue revelado deseé muchas veces saber qué quería comunicar nuestro señor. Y más de XV años después se me respondió: "¿Querías saber qué quería comunicar tú Señor con esto? Sábelo bien: amor era su sentido. ¿Quién te lo reveló? Amor. ¿Qué te reveló? Amor. ¿Por qué te lo reveló? Por amor. Quédate en este amor y sabrás más de él; y no conocerás ni sabrás otra cosa, nunca." Así fui yo instruida que el amor era lo que quería decir nuestro Señor... y en este amor Dios hizo toda su obra... y en este amor nosotros tenemos nuestro origen. Y todo esto se verá en Dios para siempre; que Jesús nos lo conceda. Amén.»

(Showings [Short Version], cap. 6, i Long Version, cap. 86, en A. Baracco, *Juliana de Norwich. Cuando la mística se hace teología*, 2015)

Simone Weil:

«Per què haig de preocupar-me? No és assumpte meu pensar en mi. Assumpte meu és pensar en Déu. És cosa de Déu pensar en mi. »

Madeleine Delbrêl:

«Si creus que el Senyor viu amb tu, allà on tinguis un lloc per viure, tens un lloc per pregar. »

- **Mujeres y Teología:** Des de fa més de trenta anys, en diferents llocs de la geografia espanyola (Madrid, Saragossa, Sevilla, Cabra, Ciudad Real, La Rioja...), han anat sorgint grups de dones que des de les teologies feministes, obren els ulls, somien, protesten i proposen una nova manera de veure la vida i de gestar-la. Com tots els grups de dones, són espais de confluència per construir i enfortir llaços de solidaritat, acolliment i suport. Trobades periòdiques els permeten anar mirant el món, la pròpia fe, la vida de Jesús des del seu ésser de dona.

➔ Els grups de dones cristianes són espais de confluència per construir i enfortir llaços de solidaritat, acolliment i suport

Aquests grups es troben cada dos anys per tractar un tema a partir de ponències, tallers, moments de celebració, lúdics, en un clima de complicitat, curiositat i impuls per continuar endavant. Les companyes de Saragossa, un grup de diferents generacions, formacions i realitats, aquest setembre de 2018 van organitzar la **XXII trobada de Mujeres y Teología d'Espanya i el Vè Fòrum de la Red Miriam**, sota el títol «Salt vital. Creients i feministes. Noves perspectives», que aplegà prop de tres-centes persones (la majoria dones), de gairebé totes les comunitats autònomes. La teologia ecofeminista i l'ecofeminisme eren els temes centrals amb ponències d'Ivone Gebara i de Yayo Herrero [entrevistada al Salillum n. 8]. Un manifest final va recollir les reflexions i també les vivències,

expressant el desig i l'experiència de sentir-se vives, lliures i en resistència. La cita vinent: Ciudad Real 2020.

➔ Progressivament la història va amagant la presència de la dona en el si de les comunitats cristianes

En l'àmbit europeu, cal assenyalar dues realitats. D'una banda, en el món teològic, l'**Associació europea de dones per a la investigació teològica (ESWTR)**, una xarxa per fer investigació acadèmica en les àrees de teologia i estudis religiosos. Organitza un congrés cada dos anys al voltant de temes rellevants en teologia feminista. En els períodes intermedis, grups de treball continuen la feina. Publica una revista anual i la sèrie *ESWTR Studies in Religion*. De l'altra, el **Fòrum Ecumènic Europeu de Dones** és una xarxa internacional de dones cristianes de totes les tradicions que pretén aprofundir en el diàleg ecumènic, promoure

la pau, la justícia i la reconciliació, i comprometre's en la cura de la Creació i en l'acció pels drets de les dones. Les seves eines són els tallers, publicacions i trobades.

Els darrers anys hem anat veient com molts dels moviments i institucions catòlics van obrint espais i àmbits de dona. A casa nostra, el **sector de dones de la GOAC** organitza actes de reflexió. **Cristianisme i Justícia** ha fet una clara aposta per incloure'ls en el seu programa d'activitats. De fet, compta amb un grup de treball sobre gènere i feminismes que reflexiona interseccionalment des del diàleg fe-justícia posant al centre la idea que la justícia social no es pot assolir sense la igualtat de gènere. Val la pena destacar que ofereix en la seva **Aula Virtual** dos seminaris d'**introducció a la teologia feminista**. La reconeguda teòloga Lucía Ramón Carbonell n'és la professora. Una magnífica oportunitat per descobrir la teologia feminista des del rigor i l'expertesa!

Queda molt per explicar... Però aquestes són pinzellades per anar descobrint testimonis i grups que ens permeten capir una experiència de Déu des del nostre ser de dona.

Si en vols saber més:

- Col·lectiu de Dones en l'Església per la Paritat: http://donesesglesia.cat/wp_cde/
- Asociación de Teólogas Españolas: <https://www.asociaciondeteologas.org/>
- Red Miriam: <http://redmiriam.blogspot.com/>
- Mujeres y Teología de Madrid: <https://www.mujeresyteologia.com/>
- Mujeres y Teología de Saragossa: <http://mujeresyteologiazaragoza.blogspot.com/>
- Cristianisme i Justícia: <https://www.cristianismeijusticia.net/> (Aula virtual, alguns quaderns, grup de treball...)
- *Per amor a la justícia. Dorothy Day i Simone Weil*. Forcades, Teresa. Viena Edicions, 2015
- *Queremos el pan y las rosas. Emancipación de las mujeres y cristianismo*. Ramón, Lucía. Eds. HOAC, 2010 (una aproximació estupenda a les violències contra les dones, les seves insurgències, a la teologia feminista i ecofeminista)

PORTANT OLOR D'EVANGELI AL MÓN OBRER

Per Jorge Pérez Boleas, militant de l'ACO del Vallès Oriental

A les acaballes de passar les últimes boletes gastades del rosari, el so d'uns nusos dels dits picant al vidre del cotxe em torna a la realitat.

- Jordi, que arribem tard.

Mostro la petita dena, i contesto:

- Ja acabo.

Un gest lleu es dibuixa als llavis del Salva, el meu company.

- T'espero dins.

Com diu la Feli, una del meu grup de Revisió de Vida, «Senyor, a veure què fem junts avui».

Són les 5.40 del matí, obro la porta de la sala de descans, algú em tira la clau de la màquina del cafè, que agafo al vol. Tots els companys esperen la meva salutació.

- Bon dia, germans.

I mentre fan l'últim glop de cafè, els arrenco un somriure i responen a l'uníson:

- Bon dia, germà.

Tots i cada un dels membres del departament han anat donant

el protocol·lari condol de rigor a una companya, i m'he adonat que, amb la mirada buida, em buscava com un naufrag un salvavides; he esperat, i al cap d'uns minuts he trobat el moment, ja tots sols la força de la seva abraçada m'anunciava el dolor que duia dins: se li havia mort una persona molt estimada, un germà.

- Déu no s'ha oblidat de tu - li he xiuxiuejat a cau d'orella.

Ha descansat el cap a la meva espatlla i ha plorat..., i ha plorat.

- El dolor és tan fort, tant - m'ha contestat.

- Pensa que no camines sola, Ell sempre és amb tu, no ens abandona mai.

Les llàgrimes li brollen amb un sanglot.

Hem passat la tarda plegats, mirant de crear esperança, alleujant el dol, i crec que ho he aconseguit (tot el que la situació ho ha permès). La millor recompensa ha estat el seu comiat... «Gràcies per ser-hi».

He volgut començar el meu testimoni amb aquest petit relat,

amb el dia a dia a la feina, la missió a què Jesús m'ha cridat, el projecte de Déu en la meua vida (*Que brilli igualment la vostra llum davant la gent; així veuran les vostres bones obres i glorificaran el vostre Pare del cel Mt 5,16*).

D'això, ja fa quatre anys, igual que l'home ric, vaig preguntar a Jesús: què haig de fer per tenir la vida eterna? Mc 10,17-27. Però al contrari que l'home ric, jo vaig posar tot el que tenia de valor a les mans amoroses del meu pare celestial, l'únic i més valuós: la meua família. Com et puc servir, Senyor? I la llum em va portar a l'ACO.

Cicatritzar la ruptura entre l'Església i el món obrer i sentir-nos veritable Església van ser les primeres premisses que em van acostar a la pastoral obrera, als moviments d'acció catòlica. Jo que sempre havia pensat que entre un conformisme burgès i una rebel·lia apostaria sempre per la segona, va i Crist, que és rebel·lia, que va lluitar contra el dolor i la marginació, contra la humiliació i la denigració dels pobres (ara som nosaltres els nous pobres), m'envia a la boca del llop (*Aneu: jo us envio com anyells enmig de llops, Lc 10,3*).

Diu el Senyor: «Veient l'opressió dels desvalguts i els gemecs dels pobres, ara mateix m'aixecaré, salvaré els qui són menyspreats.» Salm 12,6.

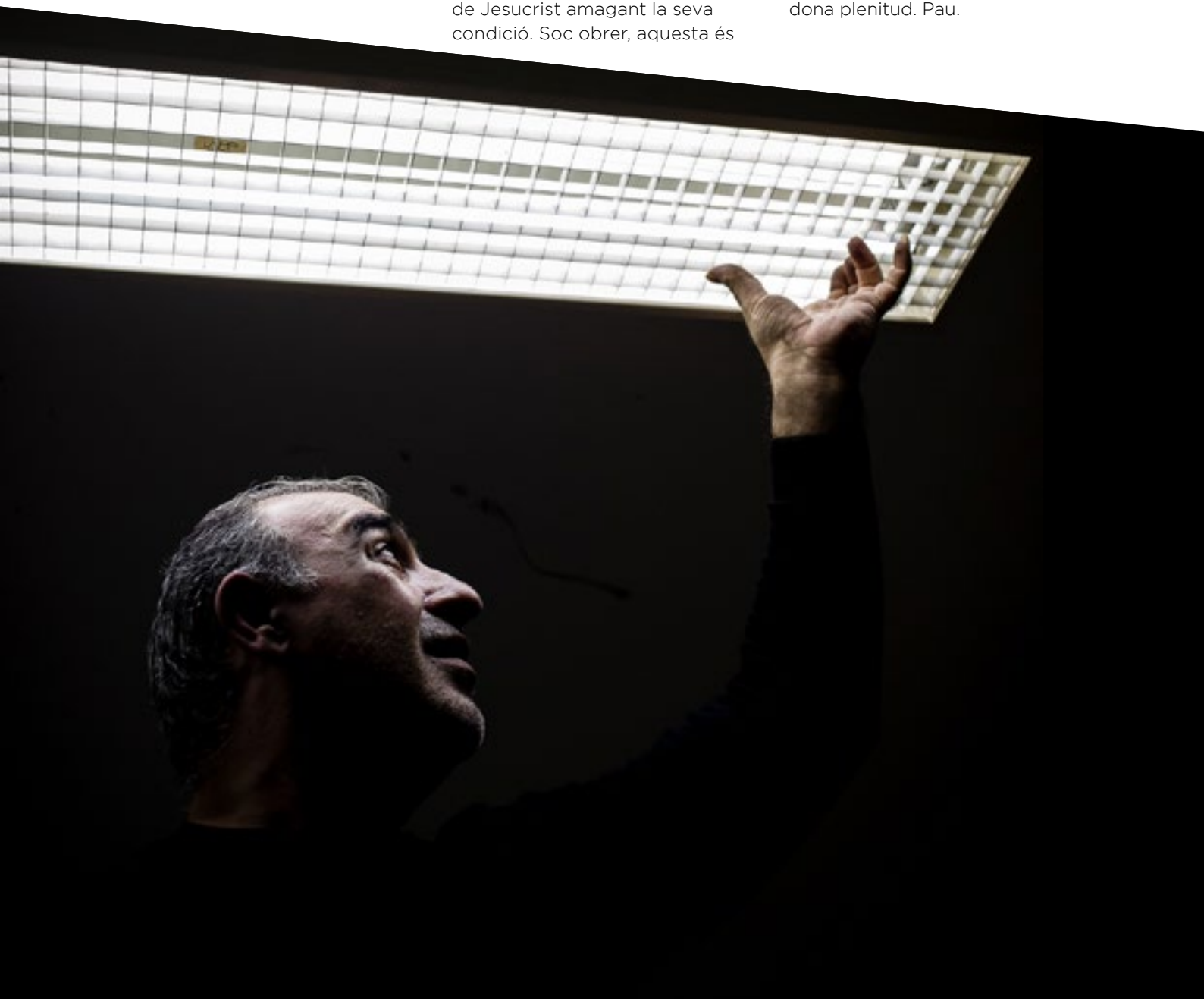
Anunciant l'Evangeli allà on som, és com comença la veritable tasca del militant, l'acompanyament, suport i donació als companys, és on s'albira i s'amplia l'horitzó i es mostra la veritable cara de Crist (*també vosaltres sereu testimonis, perquè heu estat amb mi des del principi. Jn 15,27*).

Transmetre la fe ha de ser font de goig, no es pot contenir el que ha de ser un terratrèmol, un volcà, una ferida, una passió, un esclat..., un alliberament. L'alliberament de l'home és perquè descobreixi la gran capacitat d'estimar i servir el proïsme, i això només es dona quan et trobes amb Jesucrist cara a cara.

Tenim tanta feina a fer en el món obrer, anunciar Jesucrist és tasca de tots; els cristians, igual que els joves, pertanyem a la raça dels insatisfets, el cor ens crema, per això no entendria un seguidor de Jesucrist amagant la seva condició. Soc obrer, aquesta és

la meva situació social, jo no l'he triada, però obrer en Crist, aquest sí que ha estat escollit per mi, per i per a anunciar la Bona Nova.

Déu ens ha donat un cor de carn per a sentir, per a estimar; per això, qui estigui satisfet amb aquest món en què vivim, o és curt de mires, cec, o ha nascut amb l'ànima adormida. La meua meta és petita, anunciar Crist en el meu entorn, Jesús, llum que il·lumina el món. Jo sí que crec que, per mitjà de Jesús, tot s'aconsegueix, però simplement acabar la jornada laboral amb olor d'Evangeli..., em dona plenitud. Pau.

AL COSTAT DE LES PERSONES I ELS INFANTS

EL CENTRE DE PROMOCIÓ SOCIAL FRANCESC PALAU I EL CENTRE EDUCATIU I DE LLEURE SÓN ELS PROJECTES DESTINATARIS DE L'APORTACIÓ SOLIDÀRIA D'ENGUANY DE L'ACO

Conèixer per comprendre i estimar

Olivia Ortega, directora del CPS
Francesc Palau

Al Centre de Promoció Social Francesc Palau treballem des de fa més de trenta anys per acollir, orientar i acompanyar –des de la nostra identitat cristiana i amb voluntat de servei– les persones més desfavorides del Prat de Llobregat, per al seu apoderament i inclusió social i comunitària.

La nostra entitat sempre ha estat vinculada a l'acció social de

l'Església del Prat des dels seus orígens. Vam iniciar la nostra activitat sota el guiatge d'una comunitat de germanes Carmelites Missioneres, amb el suport d'un grup de persones laiques voluntàries, amb l'objectiu de donar resposta a les urgències socials que es detectaven en aquell moment. Al llarg d'aquests anys, ens hem anat adaptant a les necessitats de la societat del Prat, amb una especial sensibilitat per les dones i les persones immigrades; i en els darrers anys, també per les persones amb grans dificultats per a la inserció sociolaboral.

En les nostres accions formatives i d'acompanyament, atenem moltes persones immigrades en situació administrativa irregular o amb risc d'irregularitat sobrevinguda, situació que provoca restriccions en l'accés a serveis bàsics com sanitat, formació reglada i ajuts socials. Encara s'agreuja més la situació en aquelles persones immigrades que no aconsegueixen ser empadronades, a les quals se'ls allarguen molt més els tres anys que calen per a poder regularitzar la seva situació i deixar de ser invisibles.

Per tal d'obrir oportunitats, gestionem una borsa de contactes laborals de servei domèstic i cura de persones dependents on donem oportunitat laboral a moltes dones en situació de vulnerabilitat i des de la qual lluitem per regularitzar les condicions de les persones que treballen en aquest sector.

Tot aquest treball no seria possible sense les persones voluntàries de la nostra entitat. És l'essència de l'acció comunitària que fomenta la integració i la cohesió social.

A la nostra entitat vivim com una riquesa i un tresor la gran barreja que hi ha de persones de diferents edats, cultures, religions i situacions socioeconòmiques. Per això un dels nostres lemes és «conèixer per comprendre i estimar». Sentim que trepitgem «terra sagrada» quan acompanyem i acollim aquestes persones. És imprescindible respectar els seus ritmes i les seves opcions ja que per sobre de tot hi ha la llibertat de la persona i com a fills/es de Déu mereixen tota la nostra estimació.

La riquesa del quotidià al CEL

Júlia Perera, responsable de comunicació del CEL

Servim el berenar i el devorem xerrant i rient, com cada tarda. La Glòria ens explica què farem quan acabem els deures i nosaltres

l'escoltem mentre gaudim del bol de llet amb cereals dels divendres. Ens encanta aquest moment.

-És boníssim! -comenta en Christian.

No en som del tot conscients, però amb cada cullerada perpetuem un ritual que, tarda rere tarda, any rere any, precedits pels infants que, abans que nosaltres, van passar per aquestes aules, hem anat construint. El berenar encarna l'inici de les nostres tardes de creixement.

Primera cullerada: el 24 de febrer de 1997 es va obrir una porta, la porta d'un petit però potent centre de reforç al Bon Pastor. Quinze infants i tres educadors: una petita família. Aquesta família, apadrinada per la il·lusió i ajut de Càritas i de l'Arxiprestat de Sant Andreu (mil vegades gràcies!), es va constituir com a Fundació l'any 2000, quan van quedar evidenciades les necessitats dels infants i adolescents de la zona.

Avui, amb tres centres oberts i tres reforços educatius repartits per les parròquies del districte de Sant Andreu, acollim 189 infants i adolescents a la tarda després de classe i durant les vacances d'estiu, així com les seves famílies. Treballem amb tots plegats per reforçar els vincles i crear xarxa de complicitat entre tothom, perquè s'ajudin mútuament. Perquè ens ajudem. Potenciar l'autonomia és l'essència del nostre projecte, per això els infants decideixen quines

activitats volen fer, què volen aprendre i com ho volen aprendre, mentre nosaltres els acompanyem en els dubtes que els sorgeixen pel camí. Treballem perquè les persones amb qui compartim temps i espai s'apoderin i es desfacin de les pors que els estanquen. Volem que trenquin murs i assoleixin reptes; que no es rendeixin. Que col·laborin i aprenguin a rebre ajuda des del "tu a tu", i també a oferir-la.

A la Fundació CEL estem al servei dels més desfavorits i estar-ho constitueix un privilegi. Seguint Jesús, el Poble de Déu camina pels barris de l'Arxiprestat prestant ajut i esperança per un món més just. Volem crear una gran muntanya de solidaritat sumant els granets que cada persona porta a les mans quan entra a formar part de nosaltres. Tenim un passat humil, i és precisament per això que cada dia ens esforcem per construir un present ben ric.

Les tardes són parèntesis de fe que ens acosten al futur, i comencen amb un gest tan rutinari com berenar. I això, el CEL ho ha estat fent als nostres barris durant més de vint anys, i això volem continuar fent. Fora neixen i moren problemes a cada racó i enmig de tot aquest soroll, i alhora aïllats d'aquest soroll, nosaltres prenem llet amb cereals mentre el món es baralla i la Glòria, amb paciència i un somriure, ens explica què farem quan acabem els deures.

EL GERMÀ CARLES, EL GERMÀ UNIVERSAL

LA RECERCA DE FOUCAULD CONTINUA INSPIRANT CRISTIANS I RELIGIOSOS

Per Rosaura de Jesús i Josep Maria Fisa

Els anys seixanta van ser anys de gestació i de canvis en molts àmbits. Ho podríem dir de moltes altres dècades però potser aquesta és especialment significativa. Amb Joan XXIII es va celebrar un concili, el Vaticà II, que és una extraordinària fita històrica. No solament va ser la intuïció inspirada d'un Papa amb una bonhomia popular extraordinària, sinó que, a més, va saber captar el moment social i cultural que demanava tornar a les fonts del cristianisme i obrir les finestres del Vaticà perquè hi entrés l'aire fresc. Per tot Europa s'havia produït una fermentació eclesial que, des del 1945, després de la guerra, emergia pertot com una força transformadora.

Un d'aquests ferments tenia l'empremta i el segell inconfusible del germà Carles, un home de personalitat polièdrica que va arribar, a través d'un itinerari gairebé èpic, a descobrir el rostre de Jesús de Natzaret en allò que podríem anomenar l'evangeli despulat de faramalla.

La recerca religiosa personal la va fer en diversos escenaris geogràfics, fins que arrelà definitivament en el desert endins del Sàhara, però sobretot és un itinerari interior que el va portar a treure's tots els afegits que la seva formació clàssica,

l'extracció social i els embolcalls culturals i religiosos de l'època l'havien cobert. Vet ací una manera de tornar al missatge de Jesús original. Un camí que resultava nou, radical, autèntic, revolucionari..., conciliar.

El germà Carles va arribar, a través d'un itinerari gairebé èpic, a descobrir el rostre de Jesús de Natzaret

L'espiritualitat de Charles de Foucauld, referent per a molts cristians i religiosos

Al Seminari Menor diocesà de la Conreria de l'època (1959-1966) els directors espirituals, capellans diocesans joves acabats d'ordenar, ens animaven a llegir la seva història. El llibre estrella era *En el corazón de las masas*, de René Voillaume (1950). Com a adolescents que érem, sobretot ens resultava una història d'aventura interessant i atractiva. Els vents del Concili van convertir aquest model i exemple en un referent per a molts cristians i religiosos. Van anar proliferant innumerable grups i associacions que s'inspiraven en la pregària

contemplativa i en l'acció, i l'estil, si es pot dir així, de l'espiritualitat de Charles de Foucauld, el germà Carles, el germà universal.

A Carles el guia la pregunta: Què em demana l'Esperit de Déu? Això el porta a voler seguir els mateixos passos de Jesús a Natzaret i a posar-se «en mans de Déu Pare»

Què és allò que li va donar la seva força testimonial? Justament no tenir unes receptes ni mètodes concrets sinó oferir el seu propi itinerari. Aleshores, el seu mestratge és el seu procés de seguiment de Jesús. I els seus camins de recerca, els possibles camins de recerca que cadascun de nosaltres pot fer si vol arribar a l'essencial de l'evangeli. I, què el guia? El guia la pregunta: Què em demana l'Esperit de Déu? Això el porta a voler seguir els mateixos passos de Jesús a Natzaret i, com ell, posar-se «en mans de Déu Pare». I, com? A través de situar-se ben a prop dels petits, dels

Tardor 1968

pobres, dels que viuen la pobresa amb la naturalitat que la mateixa vida els proposa.

Jaume Botey afirmava que no s'entén la mística del compromís polític d'Alfonso Carlos Comín sense la mística del germà Carles

Arreu del món es van anar semblant petites fraternitats que seguien aquest camí: barris obrers, llocs de marginació en grans ciutats o llocs on no hi hagués cap presència religiosa i des d'on es pogués viure en les mateixes condicions que la mateixa gent. Ser pobre amb els pobres, petit amb els petits. I fer camí amb ells sense pretendre ni convertir-los ni canviar-los, com s'havia fet anteriorment d'acord amb el model europeu evangelitzador. En un temps en què el compromís social i polític tenia tanta força per als cristians que sentien la crida a la transformació de les estructures que oprimien els desfavorits del món, l'espiritualitat del germà Carles esdevenia un contrapunt inspirador per a no perdre el nord del missatge fonamental de Jesús: un cor nou, una mirada

nova, un estil i unes actituds solidàries, una força interior que no quedés ofegada pel fracàs o la decepció que, sovint, aquesta lluita comporta.

El focus, en els pobres

El pedagog i mestre en tantes coses, Jaume Botey (que va morir el 16 de febrer del 2018), ens va explicar a la sala Claret, tot reconstruint la història i el pensament de l'Alfonso Carlos Comín, com el seu perfil de persona cristiana i marxista a la vegada estava amarat i fonamentat en l'espiritualitat del germà Carles. Aquesta reflexió em va interessar molt perquè en les meves visites a Màlaga, a casa d'una fraternitat de les Germanetes, em van explicar el periple de l'Alfonso en el seu propi camí de recerca per terres andaluses. Allà, sembla, hi va descobrir el rastre del germà Carles. I va empeltar la seva lluita obrera en l'evangeli redescobert des d'aquesta espiritualitat. Botey afirmava que no s'entén la mística del compromís polític de Comín sense la mística del germà Carles. Considero encertada la seva afirmació. Els seus escrits i el seu tarannà també apassionat així ho expressen. I jo mateix en dono fe. L'Alfonso el vaig conèixer a Torrelles en visites que li feien joves militants del Baix Llobregat

per a escoltar el seu missatge combatiu que no deixava a ningú indiferent. Afegeixo que per això, encara avui, moltes persones cristianes que es reclamen de l'espiritualitat que posa el focus en els pobres, redescobreixen el mestratge de Foucauld.

La mirada càlida i contemplativa del germà Carles torna a trucar a la porta dels nous o vells cercadors de les aigües profundes de l'evangeli

Han passat els temps de les primaveres conciliars i han tornat hiverns o petites collites que s'han cremat amb tòrrids estius eclesials, i la mirada càlida i contemplativa del germà Carles torna a trucar a la porta dels nous o vells cercadors de les aigües profundes de l'evangeli. Vet ací per què, dic jo, sorgeixen nous grups com Amics del Desert de Pablo d'Ors, o els grups de Pagola, i tantes altres iniciatives i experiències que s'endinsen pels camins del silenci contemplatiu enmig de la ciutat, en espais parroquials, en comunitats diverses.

► I com que va d'experiència viscuda us l'explico... Fa ara quaranta anys que vaig acompanyar la Rosaura cap a Madrid, sí a Madrid. Les germanetes de Jesús hi tenien una comunitat, una petita fraternitat, i aquesta noia de Corbera, havent acabat els estudis de medicina, i amb el consentiment del seu pare, estava decidida a entrar a la Fraternitat. Un servidor, veí i amic de sempre al carrer del Raval que havia seguit de prop la seva personal recerca, escoltant els seus relats sobre el germà Carles i les peripècies que feien les germanetes arreu del món, en llocs inversemblants..., la vaig acompanyar en aquest primer viatge d'una història que encara continua... Amb ella, d'alguna manera, també jo empenia un itinerari que hem recorregut per sendes i camins diferents i ahora confluint en la recerca i el desig de retrobar-nos en l'essencial de l'experiència evangèlica i del seguiment de Jesús.

Vaig anar descobrint l'apassionant experiència d'aquest «buscador incansable de Déu!»

Deixem, però, que parli ella, la Rosaura, des del servei que actualment fa a Le Tubet, una comunitat de germanetes grans, a la regió de la Provença, i també lloc de trobada al sud de França.

El testimoni de Rosaura de Jesús des d'Ais de Provença

Jo devia tenir uns tretze o catorze anys quan vaig llegir per primera vegada quelcom sobre el germà

Carles a la revista *Cavall Fort*. No sé si vàreu tenir el gust de llegir aquesta revista juvenil que encara s'edita. Aquell petit reportatge em va impactar... No recordo res de l'article, però el que sí que recordo és que allò em va posar en camí... Em vaig posar a buscar, en aquella època no hi havia el Google que ara tot ho troba. Vaig buscar i a poc a poc vaig anar descobrint l'apassionant experiència d'aquest home que el reconec com un «buscador incansable de Déu!»

BUSCAR...

No recordo el que vaig llegir, però l'experiència d'aquella lectura em va marcar, perquè va orientar, en plena adolescència, la meua recerca de sentit de la vida i de futur. El que no puc oblidar, ni oblidaré mai, és la força penetrant de la «seua mirada» en la foto que reproduïa el mateix article.

LA MIRADA... Era cap a l'any 1968...

La profunditat, la serenitat, la pau, la passió de la seua mirada..., una mirada que em va remoure i em va fer anar cap al meu interior per deixar-me MIRAR per JESÚS DE NATZARET, aquell Jesús per qui el germà Carles diu que «va perdre el seny»!

Us ho puc ben assegurar..., quan JESÚS «et mira»..., que Déu ens empari!

Quan dues mirades es troben..., es reconeixen..., es poden llegir el cor i endevinar l'ànima...

Heu fet mai aquesta bella experiència de mirar algú i deixar-se senzillament mirar?

Només quan es busca, quan es mira de debò, hi ha un trobament o, més aviat, un torbament que ho trsbalsa tot!

Quan Jesús «et mira», et transforma, et cura, et permet acollir-te tal com ets i t'empeny a donar passos per anar rere el MISTERI, perquè aquest DÉU que tenim la pretensió de conèixer i seguir és un Déu tot AMOR i l'AMOR és el més insondable dels misteris! Com ho és la vida de cada un de nosaltres i dels qui ens envolten.

Quan Jesús «et mira» et transforma, et cura, et permet acollir-te tal com ets i t'empeny a donar passos per anar rere el MISTERI

La seva pregària era: «Senyor, si existeixes, fes que et pugui conèixer!»

Tot el que el germà Carles va viure de jove va ser una disbauxa, un gran buit, sí, un buit existencial. Aquesta experiència el va llançar cap a una aventura que el conduiria vers el més profund d'ell mateix. El germà Carles viu l'aventura de l'ESCOLTAR.

Ell va escoltar la seua consciència. Va obeir sempre la seua consciència. I va fer d'aquesta obediència un estil de vida. Es va moure des de dintre..., es va deixar portar per l'Esperit, va ballar una dansa mogut per l'Esperit i que mai va deixar d'ESCOLTAR.

Una cosa que sempre m'ha fet gràcia: ell resava el *Veni Creator* tres cops al dia..., no en tenia prou amb una petita invocació a l'Esperit. L'implorava tres cops..., tenia una gran consciència de la seua pobresa i que sense ell no podia fer res! Ell va ser ell mateix, un home un xic estrambòtic i

exòtic..., però incansablement va buscar de penetrar el misteri de l'amor. I viure enamorat de l'AMOR va ser el tot de la seva fidel existència, sempre ell mateix. I cada vegada més ELL, més JESÚS, car va esdevenir UN amb ELL. Per això crec que la seva mirada em va commoure..., era més la mirada de Jesús que la d'un home, era la mirada d'un home amorós que ha esdevingut ell mateix l'Amor.

La seva mirada em va commoure..., era més la mirada de Jesús que la d'un home, era la mirada d'un home amorós que ha esdevingut ell mateix l'Amor

La mirada del germà Carles i tantes altres mirades d'amics que he anat trobant al llarg del meu camí, les porto gravades en el cor! Aquestes mirades m'han salvat!

També el germà Carles va fer aquesta experiència de la dependència, de tenir necessitat dels altres, va poder tocar l'amor gratuït dels veïns i amics que el van cuidar con un més de la família fins que va poder percebre la grandesa de les relacions gratuïtes d'amistat, i que et poden fer anar molt lluny..., fins a donar la vida! La mort tràgica del «marabú», com li deien els seus amics musulmans, ens mostra la grandesa despallada i la força amagada en una vida feta tota ella de bondat i transparència evangèlica.

Deixem-nos mirar...

Jesús no es posa nerviós quan

la gent se li acosta..., ni quan li canvien el plans...

Jesús mira detingudament i es commou...

No li molesta mai la gent...

El germà Carles tenia la casa, sobretot a Beni Abbés, sempre plena de gent, ell parla de casa seva com d'un eixam!

El repte és mirar tot captant el patiment, la solitud, el desconcert i l'abandonament que sofreixen moltes persones...

La compassió, la misericòrdia, no brolla del compliment de les normes o del record de les nostres obligacions, sinó que es desvetlla en nosaltres quan MIREM atentament els qui pateixen.

Mogut per la compassió, el mateix Jesús es pren el temps per «estar amb ells amb calma!». Sense presses, es dedica a anunciar-los la Bona Nova del Regne i el seu projecte humanitzador. No ho fa per obligació. No pensa en Ell mateix. Comunica per la necessitat que tenen d'un pastor..., i el germà Carles segueix aquesta dinàmica. Va ser un comunicador excepcional!

No podem restar indiferents davant de tanta gent que dins i fora de les nostres comunitats, grups i parròquies, cerquen un aliment més sòlid del que reben...

No podem acceptar com a normal la desorientació religiosa dins de l'Església. Hem de reaccionar..., i jo diria: retornar a l'espiritualitat de fons...

Espiritualitat: moguts per l'Esperit!

Per què, em pregunto, hem d'anar a buscar en l'hinduisme o en

el budisme el que en la nostra tradició espiritual podem trobar i que ha mogut tants homes i dones, dels quals ignorem tanta densitat de vida i d'evangeli encarnat? Quants itineraris de contemplatius i contemplatives, que dialoguen des del cor amb el seu DÉU!

El repte és mirar tot captant el patiment, la solitud, el desconcert i l'abandonament que sofreixen moltes persones...

El germà Carles, abans que res, fou un home mogut per l'Esperit, un contemplatiu que va nodrir-se de la Paraula de Déu i es va enamorar senzillament de JESÚS, perquè es va deixar senzillament MIRAR.

Buscar... Escoltar... Mirar... Convidar a casa..., el camí que va fer el germà Carles que el portà a la pregària, a la contemplació...

És el camí que podem fer nosaltres ara, endinsant-nos en aquesta Paraula, en l'evangeli que ell gairebé va aprendre de memòria i amb qui va dialogar tant. Ell va ser un buscador incansable devorant aquesta Paraula de Déu que va encarnar, perquè va fer de la seva vida un Evangeli, sí, el Germà Carles va cridar «l'evangeli per la vida!»

UNA ALTRA RESTAURACIÓ JA EXISTEIX! SEIEM A TAULA AMB LA XAREC

Per Joan Manel Mayordomo / Fotos: Xarec

En un sector com la restauració i el turisme, en què predomina la precarització i l'homogeneïtzació de propostes i consums, sorprèn trobar iniciatives com la de la Xarec. Aquesta cooperativa de serveis a la restauració i al turisme responsable fa una aposta valenta pel treball digne, la prioritització dels productes ecològics i de proximitat, i l'economia social i cooperativista.

«La Xarec va néixer a la Fira d'Economia Social de Catalunya (FESC) de fa cinc anys, quan diversos projectes per separat donaven el servei de menjar a la fira», ens explica Jordi Poch, president de la Xarec. En aquell moment es va plantar la llavor per crear una sectorial de la restauració amb uns criteris i sensibilitats compartides, amb l'objectiu de dotar-se d'una estructura que possibilités enfortir les diferents propostes i compartir els coneixements que cada projecte havia acumulat.

La Xarec és filla de la Fira de l'Economia Social de Catalunya que se celebra a la fàbrica de la Fabra i Coats del barri de Sant Andreu de Barcelona cada mes d'octubre.

Diversos espais de gastronomia local i turisme sostenible s'enxarxen a l'entorn de la Xarec.

«Així com en el consum de productes ecològics hem fet molta pedagogia, en la perspectiva del treball digne hem de poder fer el mateix»

La proposta de la Xarec consisteix a enxarxar el màxim de projectes de restauració d'arrel cooperativa. Aquesta visió d'agrupament de cooperatives, o de cooperativa de cooperatives, és un dels reptes que es planteja la Xarec: «Donar respostes al sector amb la visió de l'economia solidària, posant la persona i la vida al centre», diu Jordi Poch. Un repte que esdevé molt complicat en un sector habituat a altres formes de relacions.

«Volem donar respostes al sector amb la visió de l'economia solidària, posant la persona i la vida al centre»

Destaca com a positiu, la riquesa de propostes que engloba la Xarec, on es poden trobar diversitat de projectes, amb maneres de fer i treballar variades que es concreten en les propostes gastronòmiques de cadascun dels projectes membres. A més, amb aquest tipus d'organització esdevé possible ajudar altres projectes que s'inicien o tenen dificultats en processos culinaris o del servei, de protocol, organització de la sala, compres, comandes, etc.

Objectiu: sous dignes i evitar l'autoexplotació

Aquesta riquesa no està exempta de certes dificultats, com reconeix en Jordi Poch: «La dificultat de gestionar-nos com a cooperativa que aglutina

altres cooperatives és la dispersió pel territori, la feina que fem en les nostres pròpies cooperatives i que se'ns menja moltes hores i la dificultat per trobar-nos, tot i que tenim eines que ens permeten comunicar-nos i treballar en la distància.»

En Jordi Poch explica com «el trànsit d'unes dinàmiques de treball assalariat en el mercat capitalista, on s'ha de rendir al màxim i no hi ha temps per al descans o per cuidar-se, a ser autònomes, produeix un canvi que per mi va ser estressant». L'objectiu és clar: sous dignes i evitar l'autoexplotació. I en aquest sentit, per al Jordi Poch és molt important «definir bé les tasques de cadascuna i saber delegar».

En el plantejament de la Xarec es busca que els productors cobrin el preu just per la seva feina, i que els treballadors rebin un sou just i digne per la feina que estan fent. Aquest és un element que moltes vegades no és valorat pel conjunt de la societat. «Ho valorem la gent dels moviments socials. Així com en el consum de productes ecològics hem fet molta pedagogia en els nostres espais, en la perspectiva del treball digne hem de poder fer el mateix, explicar com treballem i com ens organitzem», reconeix Jordi Poch.

Un dels pilars forts de la proposta gastronòmica és l'aposta pels productes ecològics i de proximitat. La majoria dels projectes comencen amb una aposta mixta de productes ecològics i convencionals. I amb el pas del temps es van substituint els convencionals pels ecològics fins que en alguns locals i projectes acaben per eliminar els convencionals.

- ▶ En Jordi destaca que aquest és un projecte lent en què cal «molta pedagogia, ja que és una tasca que hem de fer amb alegria i convenciment». Per ell és imprescindible fer-ho tant als locals com en el dia a dia: «No té sentit vendre un discurs al meu local i quan surto fora fer totalment el contrari. Es tracta de militància al meu entendre.» I aquí arribem a un dels tòpics que el Jordi explica que més es troben: «És que és més car!» La proposta de la Xarec passa, sempre que és possible, per la compra directa als proveïdors, evitant els intermediaris. Però això no impedeix que la discussió entre preu just i preu popular sigui un debat recurrent en aquest tipus de propostes.

«La Xarec ens ha servit per conèixer-nos, per creure les unes en les altres i veure que el que fem té molt de sentit»

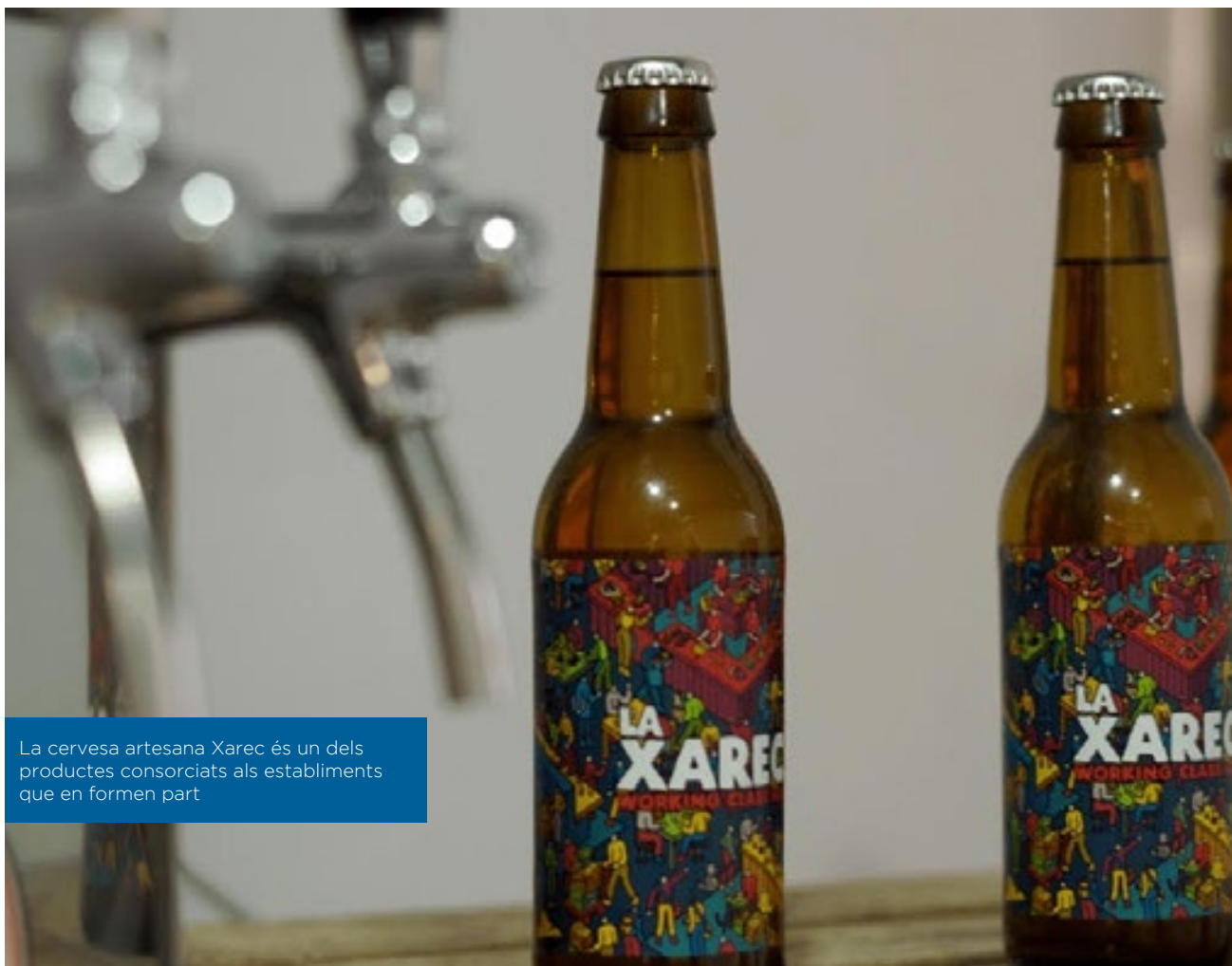
De la resta d'elements que configuren la proposta de la Xarec i que es troben recollits en un Manifest de deu punts, en destaca la intercooperació. Suposa el compromís de treballar amb empreses de

l'economia social i solidària (banca i asseguradores ètiques, cooperatives energètiques i de telecomunicacions, etc.), així com la possibilitat de «treballar braç a braç amb gent que no coneixes i amb projectes diferents per poder organitzar un càtering en una fira o un esdeveniment», com explica en Jordi Poch.

Tot i les dificultats i entrebancs com la distància entre projectes o la complicació de trobar-se per les pròpies inèrcies de cada projecte, la satisfacció de les cooperatives membres de la Xarec és positiva en aquests anys de creixement i formació. El repte plantejat és consolidar el projecte i incorporar més entitats a la Xarec. Per a en Jordi Poch aquests anys han servit per a «conèixer-nos, per creure les unes en les altres i veure que el que fem té molt de sentit. És necessari donar als nostres projectes de restauració aquesta visió des d'un punt de vista transformador».

Comprendre, viure i transmetre que es pot treballar, organitzar-se i consumir d'una altra manera, més justa i social, dins d'un sector tan complex i dur com el de la restauració».

Més informació: www.xarec.coop

La cervesa artesana Xarec és un dels productes consorciats als establiments que en formen part

SUBSCRIU-TE A SALILLUM

Busquem, amb humilitat, contribuir a il·luminar el món del treball i la vida, amb la mirada que Jesús proposa: humanitzant i estimant, comproment-nos amb els pobres i en situacions que ens envolten.

Salillum es publica gràcies a la col·laboració desinteressada de diverses persones que s'ocupen de redactar i corregir textos, il·lustrar i fotografiar. Els costos corresponen a la impressió i enviament.

Rebràs dues revistes a l'any

Ajudaràs a anunciar el missatge de Jesús en el món del treball

SUBSCRIPCIÓ ANUAL (2 NÚMEROS A L'ANY) /SUBSCRIU-T'HI ARA

Per a enviaments de **més d'un exemplar** o a l'**estranger**, contacta amb nosaltres

Nom	FORMES DE PAGAMENT (tria'n una)	
Cognoms	☐ Domiciliació bancària	
NIF	Nom del titular	
Adreça	Adreça del titular	
Població	Codi postal	Banc / Caixa Localitat
Telèfon	Mòbil	Sucursal Carrer i número
Correu electrònic	Feu el favor de pagar els rebuts que Acció Catòlica Obrera presenti al meu compte / llibreta	
☐ Reduïda 8€ any	☐ Real 10€ any	☐ Suport 15€ any
Envia aquesta sol·licitud a Acció Catòlica Obrera, C/ Tapioles 10 2n, 08004 Barcelona o escanejant-la per email a acocatalunya@gmail.com		
<small>Les dades personals que ens facilites seran incorporades a un fitxer de dades registrat a l'Agència Espanyola de Protecció de Dades, titularitat d'Acció Catòlica Obrera (ACO) i mantingut sota la seva responsabilitat per a enviament d'informació de l'ACO i ús administratiu i estadístic. Pots exercir els drets d'accés, rectificació, cancel·lació i oposició dirigint-te a l'ACO, C/ Tapioles 10 2n, 08004 Barcelona, o acocatalunya@gmail.com, adjuntant fotocòpia del teu DNI o document identificatiu equivalent.</small>		
<small>Si no vols rebre informació de l'ACO, marca la següent casella: ☐</small>		
Codi compte		☐ Xec nominatiu
ES <input type="text"/>		☐ Xec nominatiu a nom d'Acció Catòlica Obrera
		☐ Ingrés via transferència
		<small>Si decideixes fer el teu abonament per transferència envia'ns una còpia de l'operació. Compte: Triodos Bank ES 75 1491 0001 2920 0698 4526</small>

«Només la invisible llum fa visible el món» (Antoni Clapés)

«Al Miracle ens vam endinsar en una experiència de silenci que ens va agafar una mica d'imprevist. Entre la salmòdia dels monjos, el toc de les campanes i el silenci del caminar, només amb el sorolllet de les petjades sorrenques, no te'n adones i vas entrant en una nova manera de sentir les coses i de veure't a tu mateix i els altres. Contemples el que és diminut, l'espai on tu medites a sota d'un roure o al redós d'una roca que t'empara de mirades i en fas la teva *pustíria*...» (Josep M. Fisa)

Ramon Ribera-Mariné (Barcelona, 1949) és monjo de Montserrat des de 1968 i excursionista. Des de fa uns anys, s'està al Miracle, un santuari ben conegut pels militants de l'ACO que celebren la Setmana Santa a la casa de Can Bajona, prop de Solsona. La Mercè Solé ens ha proposat aquesta fotografia del pare Ramon d'un espai molt apreciat per ella i altres persones que han constituït l'Associació d'Amics del Miracle. www.amicsmiracle.cat.

